

ΝΕΑ ΦΟΡΜΙΓΕ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ "ΩΔΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ,"

ΕΤΟΣ Α'. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1922	ΙΔΡΥΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Κ. Α. ΨΑΧΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 11—12
ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: Κ. Α. ΨΑΧΟΣ Ε. Α. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ	ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἀγίου Μελετίου. (Τέρμα Ἀχαρνῶν)	ΣΥΝΔΡΟΜΗ: Ἐτησίᾳ Ἐξαμήνῳ Ἑσπερικῶν . . . . . δρ. 20. δρ. 12 Ἑσπερικῶν . . . . . φρ. 25. φρ. 15 Ἀμερικῆς . . . . . δολ. 5. δολ. 3

ΤΟ ΛΗΞΑΝ ΕΤΟΣ ΤΗΣ "ΝΕΑΣ ΦΟΡΜΙΓΓΟΣ,"

Διὰ τοῦ παρόντος διπλοῦ φύλλου συμπληροῦται σὺν Θεῷ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς «Νέας Φόρμιγγος» ἔτος. Τὸ πολυμερὲς πρόγραμμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἀπεδύθημεν εἰς τὸν ἀγῶνα, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, χωρὶς ν' ἀφιστάμεθα τῆς ἀληθείας, ὅτι τὸ ἐνὸν ἐτηρήθη πιστῶς καὶ ἐπακριβῶς. Βεβαίως, ἐν ἐτησίῳ χρονικῷ διαστήματι, περιοδικόν, ἀπαξ τοῦ μηνὸς ἐκδιδόμενον, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξαντλήσῃ ὅσα διὰ τοῦ προγράμματος αὐτοῦ ἐπηγγέλθη νὰ πραγματοποιηθῇ ζητήματα καὶ θέματα. Ἀλλ' ὅπωςδήποτε οὐδὲν τῶν ζητημάτων, ὅσα ἢ καθ' ἡμέραν μουσική, ἐκκλησιαστικὴ καὶ φιλολογικὴ κίνησις παρουσιάζει, ἡμέλεισε νὰ τίξῃ καὶ ἀναπτύξῃ.

Οἱ πολυπληθεῖς τῆς «Νέας Φόρμιγγος» συνδρομηταὶ καὶ ἀναγνώσται, οἱ μετὰ τοσοῦτου ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦντες τὴν σταδιοδρομίαν αὐτῆς καὶ ἐνισχύοντες αὐτὴν εἰς τὸν δεινὸν καὶ δυσχερῆ ἀγῶνά της, ἔστωσαν βέβαιοι, ὅτι καὶ εἰς τοῦτον οὐδενὸς μέσου θέλει φεισθῇ, ἵνα φανῇ ἀνταξία τῆς τιμῆς καὶ τῶν προσδοκιῶν αὐτῶν. Μεθ' ὅλην τὴν δεινὴν κρίσιν τῆς τῶν πάντων ἀκριβείας καὶ μεθ' ὅλα τὰ ἐπιπροσθούντα παντοῖα ἐμπόδια καὶ προσκόμματα, ἡ «Νέα Φόρμιγγς» εἰς τὸ δεύτερον τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς εἰσερχομένη ἔτος, θὰ συνεχίσῃ τὴν πλήρη καὶ ἀνελλιπὴ ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματός της.

Πιθανὸν ἐν τῇ συζητήσει ζητημάτων τινῶν νὰ ἐφάνη πικρὰ εἰς ἐκείνους ταῦς ὁποῖους ἀπὸ περιοπῆς ἤλεγξεν. Ἀλλ' ἀκριβῶς ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ, καθ' ἣν ἡ Ἑλληνικὴ Πατρίς ἔχει ἀνάγκην ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων, μία μόνη ἐνδείκνυται ὁδός. Ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας, τῆς εὐλικρινείας καὶ τῆς παρρησίας τῆς γλώσσης. Ἀλλοίμονον ἂν, μετὰ τόσους κλονισμοὺς οὓς ὑπέστημεν,

ἐξακολουθήσωμεν νὰ χαϊδεύωμεν ἀλλήλους, ἀποκαλυπτόμενοι πρὸ τοῦ ψεύδους καὶ ἀποτροπιαζόμενοι τὴν ἀλήθειαν. Θὰ δρέψωμεν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θάττον ἢ βράδιον καρποὺς ἀξίους τῆς τοιαύτης ὀπισθοβούλου καὶ ἀνελικρινοῦς, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικῆς ἐν ταύτῃ πολιτείας ἡμῶν, καρποὺς ὁμοίους ἐκείνων, οὓς ἀποκομίζουσιν οἱ σπείροντες ἀνέμους.

Χωρὶς τὸ παράπαν ν' ἀποκαρτερήσωμεν, ἐντεινόντες τὸν ἀντίον τὰς ἡμετέρας δυνάμεις, θὰ ἐξακολουθήσωμεν ἀμείλικτον καὶ αὐστηρότερον ἔτι τὸν ἐλεγχον ἐπὶ παντὸς ζητήματος σχετιζομένου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τὰς ἱεράς καὶ ἐθνικὰς παραδόσεις καὶ ἰδίως τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν, ἀδιαφοροῦντες τέλεον, ἂν ἐλέγχοντες κακοὺς θὰ μισώμεθα, εἴτε ἂν σοφοὺς ἐλέγχοντες θ' ἀγαπώμεθα. Οὐτε εὐνοίας ἐπιδιώκοντες, οὐτε εὐμενείας ἐπιζητοῦντες, οὐδένα ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ ἡμετέρου καθήκοντος πτοούμενοι, οὐδένα κολακεύοντες, οὐδεμίαν ἡθικὴν ἢ ὕλικήν ὠφέλειαν ἐπὶ θυσίᾳ τῶν ἡμετέρων ἀρχῶν ἀπεχδεχόμενοι, θὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα ἡμῶν, ἐπαινοῦντες μὲν τὸ καλὸν στιγματίζοντες δὲ τὸ κακόν, ὅπου καὶ ἂν διαβλέπωμεν τοῦτο.

Ὑπὸ τοιαύτας δ' αὖθις ἀκλονήτους ἀρχὰς εἰσερχόμενοι εἰς τὸ δεύτερον τῆς ἐκδόσεως τῆς «Νέας Φόρμιγγος» ἔτος, θεωροῦμεν καθήκον νὰ ἐκφράσωμεν τὴν θερμὴν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς ἐγκαρδίους ἡμῶν εὐχαριστίας πρὸς τοὺς ἀξιοτίμους συνδρομητὰς καὶ ἀναγνώστας αὐτῆς διὰ τὴν ἡθικὴν καὶ ὕλικήν αὐτῶν ἐνίσχυσιν, ἣν δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι θὰ ἔχωμεν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀμέριστον, πρὸς ἐπιτυχίαν πλήρη τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ δι' ὃν ἀγωνιζόμεθα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Τὸ λήξαν ἔτος τῆς «Νέας Φόρμιγγος».
- Τὰ κατ' ἀγραφὸν παραδόσιν ἐκ τῶν παλλόμενων καὶ ἐκ τοῦ τυπικοῦ διασωθέντα (Κ. Α. Ψάχου).
- Αἱ ἐφορταὶ τῶν Χριστουγέννων—Θεοφανείων ἀπὸ λειτουργικῆς ἀπόψεως. Συνέχεια καὶ τέλος. (Ἀρχιμ. Ζαχ. Λιανῆ).
- Ὀλίγαι λέξεις εἰς μνήμην Φωκίωνος Βάμβα (Μ. Ι. Γ.).
- Ἡ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἰσαχθεῖσα τετράφωνος εἶναι καινοτομία ἀντεθνική (Δ. Περιστέρη ἱατροῦ).
- Τὰ θαύματα—Ἰατρικὴ καὶ θεοσκέια. (Μιχ. Παπαθανασοπούλου ἱατροῦ).
- Φραγμὸς ἀπασθαλιῶν (Ἀρχιμ. Νικοδήμου Τσέκα).
- Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων (Ἀνταπόκρισις).
- Εἰδήσεις.
- Ζητήματα: (Περὶ παραδοξοκρατίας. — Ἡ νεωτέρα μελοποιΐα. — Μία θεομὴ σύστασις. — Μιτρομανία. — Νέος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου).
- Μουσική: (Παραδείγματα ἐκκλησι. μουσικῆς εἰς Βυζαντινὴν παρασημαντικὴν. — Μετὰ γέλασεν τὰ πουλιά . . . , δημῶδες ἐπιτραπέσιον Ἀρτης, εἰς Βυζαντ. καὶ Εὐρωπ. παρασημαντικὴν).

ΤΑ ΚΑΤ' ΑΓΡΑΦΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ ΕΚ ΤΕ ΤΩΝ ΨΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ ΔΙΑΣΩΘΕΝΤΑ

Ἐπιθυμῶν νὰ διατηρηθῇ διὰ τῆς γραφῆς πᾶν ὅ,τι ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως παραδόσεων ἀγράφως μέχρις ἡμῶν διεσώθη, ἀρχομαι ἀπὸ τοῦ παρόντος φύλλου δημοσιεύων ὅσα ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως παρὰ τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων μου ἐδιδάχθην καὶ ἤκουσα. Καὶ τοῦτο, διότι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ εὐπρέπειαν συμβάλλει πλὴν τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐν τῷ ἐντύπῳ τυπικῷ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὀριζομένων διατάξεων, καὶ ἡ γνῶσις πλείστων ἄλλων ἀγράφων μουσικῶν καὶ τυπικῶν παραδόσεων, αἵτινες ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἀριστέων τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ τυπικοῦ διδασκάλων διασωθεῖσαι, καθορίζουσιν ἐπακριβῶς οὐ μόνον τὰ ἐν πάσαις ταῖς ἀκολουθίαις καὶ τελεταῖς ὑπὸ τῶν ἱεροψαλτῶν ψαλλόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὸ πάσης τάξεως κληρικῶν ἀναγιγνωσκόμενα καὶ ἐκφωνούμενα καὶ ψαλλόμενα, ὅπως καὶ τὸν τρόπον καὶ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἕκαστος δέον νὰ λέγῃ τὰ ἐαυτοῦ μέρη. Τῆς μελέτης ἡμῶν ταύτης—ἥτις θ' ἀποτελεσθῇ ἐκ πολλῶν αὐτοτελῶν κεφαλαίων—δημοσιεύομεν ἐν τῷ παρόντι φύλλῳ τὸ πρῶτον μέρος, οὐτινος ὑπόθεσις: οἱ ἐν ὀρισμέναις ἐφορταῖς καθιερωθέντες νὰ ψάλλωνται ἤχοι, οἱ ἤχοι ἐκάστης τῶν ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος καὶ οἱ ἤχοι τῶν Δοξολογιῶν.

Α'. Τίνες ἤχοι καθιερώθησαν νὰ ψάλλωνται ἐν ὀρισμέναις ἐφορταῖς.

Τὴν πρώτην Ἰανουαρίου, Δοξολογία καὶ Χερούβικόν ψάλλονται εἰς ἤχον πρῶτον. Τὴν πα

ραμονήν τῶν Θεοφανείων, ὅταν αἱ Ὁραὶ ψάλλονται μετὰ τῆς λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου, τὸ Χερουβικὸν ὡς καὶ τὸ Κοινωνικὸν «Αἰνεῖτε» ψάλλονται εἰς ἤχον δευτέρου.

Τὴν κυρίαν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων, τὸ Χερουβικὸν ὡς καὶ τὸ «Κοινωνικὸν» «Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ» ψάλλονται εἰς ἤχον βαρύν.

Τὴν ἐπιούσαν τῶν Θεοφανείων, τὸ τε Χερουβικὸν καὶ τὸ Κοινωνικὸν ψάλλονται εἰς ἤχον δευτέρου.

Ὅταν ἡ κυρία ἡμέρα τῶν Θεοφανείων ἢ ἡ ἐπιούσα συμπέσωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς, τότε τὴν μὲν κυρίαν ψάλλεται Χερουβικὸν τοῦ ἤχου τῆς Κυριακῆς καὶ Κοινωνικὸν τὸ τῆς ἐορτῆς εἰς ἤχον βαρύν, τὴν δ' ἐπιούσαν ἀμφοτέρω ψάλλονται εἰς τὸν ἤχον τῆς Κυριακῆς.

Τὴν παρακονὴν τῶν Χριστουγέννων, τὸ τε Χερουβικὸν καὶ τὸ Κοινωνικὸν «Αἰνεῖτε» ψάλλονται εἰς ἤχον δευτέρου.

Τὴν κυρίαν τῶν Χριστουγέννων ἡμέραν, Χερουβικὸν καὶ Κοινωνικὸν ψάλλονται εἰς ἤχον πρῶτον, ἐν οἷα ἡμέρα καὶ ἂν τύχη ἡ ἐορτή.

Τὴν ἐπιούσαν τῶν Χριστουγέννων, Χερουβικὸν καὶ Κοινωνικὸν ψάλλονται εἰς ἤχον δευτέρου. Ἄν δ' αὕτη τύχη ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς, τότε ἀμφοτέρω ψάλλονται εἰς τὸν ἤχον τῆς ἡμέρας.

Τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, ἡ Δοξολογία, τὸ Χερουβικὸν καὶ τὸ Κοινωνικὸν ψάλλονται εἰς ἤχον τέταρτον.

Τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα, Χερουβικὸν καὶ Κοινωνικὸν ψάλλονται εἰς ἤχον πρῶτον. Τὴν Δευτέραν (τῆς Διακαινησίμου) εἰς δευτέρου, τὴν Τρίτην εἰς τρίτον, τὴν Τετάρτην εἰς τέταρτον, τὴν Πέμπτην εἰς πλάγιον τοῦ α', τὴν Παρασκευὴν τὸ μὲν Χερουβικὸν ψάλλεται εἰς πλάγιον τοῦ δευτέρου, τὸ δὲ Κοινωνικὸν εἰς βαρύν, καὶ τὸ Σάββατον εἰς πλάγιον τοῦ τετάρτου.

Τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, Δοξολογία, Χερουβικὸν καὶ Κοινωνικὸν ψάλλονται εἰς ἤχον πρῶτον.

Τὴν 14ην Σεπτεμβρίου ὡς καὶ τὴν Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ψάλλεται Δοξολογία ἀργὴ εἰς ἤχον τέταρτον: «Ἄγια» (Π. Πελοποννησίου), μεθ' ἣν τὸ ἀργὸν Ἀσματικὸν Γεωργ. τοῦ Κρητός.

Τὴν Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς, Δοξολογία, Χερουβικὸν καὶ Κοινωνικὸν ψάλλονται εἰς ἤχον βαρύν. (Ἡ Δοξολογία εἰς πρωτόβαρον).

β'. Οἱ ἤχοι τῶν ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος.

Δι' ἐκάστην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἔχει καθορισθῆ ἀρχαίως ἰδιαιτέρος ἤχος. Διὰ τὴν Δευτέραν ὁ πρῶτος, διὰ τὴν Τρίτην ὁ βαρύν, διὰ τὴν Τετάρτην ὁ τέταρτος, διὰ τὴν Πέμπτην ὁ πλάγιος τοῦ δ' καὶ διὰ τὴν Παρασκευὴν καὶ τὸ Σάββατον ὁ πλάγιος τοῦ α', ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἡχων, καθ' οὓς ἐτονίσθησαν τὰ Χερουβικά καὶ Κοινωνικά τῆς ἐβδομάδος.

Πλὴν τῶν ἀνωθι ὀριζομένων ἐορτῶν, εἰς πᾶσαν ἐορτήν, συμπέπτουσιν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος, τὸ τε Χερουβικὸν καὶ τὸ Κοινωνικὸν ψάλλονται εἰς τὸν ἤχον τῆς ἡμέρας. Τοῦτ' αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ἀποδόσεις. Ἐξαιρέσειν ἀποτελεῖ ἡ πρώτη Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν τὸ τε Χερουβικὸν καὶ τὸ Κοινωνικὸν «Εὐλόγησον τὸν στέφανον κ.λ.π.» ψάλλονται εἰς ἤχον πρῶτον ἐν οἰαδήποτε ἡμέρᾳ καὶ ἂν συμπέσωσι, πλὴν Κυριακῆς.

γ'. Οἱ ἤχοι τῶν Δοξολογιῶν

Ἡ ἐν τῷ νέῳ Τυπικῷ διάταξις, ἡ ὀρίζουσα, ἵνα ἡ Μεγάλῃ Δοξολογία κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ψάλλεται εἰς τὸν ἤχον τοῦ Δοξαστικοῦ τῆς ἡμέρας, δὲν ἔχει διατυπωθῆ ὁρθῶς. Διότι ἡ Δοξολογία ἀνάγκη νὰ ἀκολουθῇ τὸν ἤχον τῆς Κυριακῆς. Ἄν οἱ τὴν ἀνωθι διάταξιν ὀρίσαντες ὠρμήθησαν ἐκ τῆς ιδέας, ὅτι ἡ Δοξολογία πρέπει νὰ ἀκολουθῇ τὸν ἤχον τοῦ Δοξαστικοῦ (ἐωθινοῦ ἢ ἁλλου), ἵνα μὴ ἀλλάσῃ ὁ ἤχος, ἔδει νὰ λάβωσι ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατ' ἀνάγκην ἐπιβεβλημένην ὁ ἤχος ἀλλάσσει διὰ τοῦ «Καὶ νῦν», «Υπερβυλογημένη...», τὸ ὁποῖον ἀπαραβάτως δέον νὰ ψάλλεται εἰς ἤχον δευτέρου.

Ἡ Δοξολογία ἀκολουθεῖ τὸν ἤχον τοῦ Δοξαστικοῦ ἐν πάσαις ταῖς Δεσποτικαῖς, Θεομητορικαῖς καὶ ταῖς τῶν Ἁγίων ἐορταῖς, πλὴν τῶν διαληφθεῖσιν ἐξαιρέσεων.

Τὴν κυρίαν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων ὡς καὶ τῶν Θεοφανείων, ἡ Δοξολογία ψάλλεται εἰς ἤχον δευτέρου σύντομον, συμφώνως πρὸς τὸν ἤχον τῶν «Καὶ νῦν», διακοπτομένων ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ τοῦ μὲν τῶν Χριστουγέννων μετὰ τό: «ἀκαταπαύστως βοῶμεν», τοῦ δὲ τῶν Θεοφανείων μετὰ τό: «οἱ φωτισθέντες βοῶμεν». Κάκιστα πράττουσι τινες τῶν ψαλτῶν ἀφίροντες νὰ συμπληρωθῇ τὸ «Καὶ νῦν» καὶ κατόπιν ἀρχίζοντες τὴν Δοξολογίαν διὰ τοῦ «Δόξα σοι τῷ δεῖξαντι τὸ φῶς». Διότι ἡ παράδοσις διὰ τὸ ἐκτακτον καὶ μεγαλοπρεπὲς τῶν δύο τούτων κοσμοσωτηρίων ἐορτῶν καθιέρωσε νὰ διακόπτονται, ὡς ἐλέχθη, τὰ δύο «Καὶ νῦν» καὶ νὰ ἀρχηται ἡ Δοξολογία τὴν μὲν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, μετὰ τό:

ἡ μεί ει εἰς δε ε α κα τα
παυ στω ω ω ως βο ο ο ω ω ω

με εν

οὕτω:

Δο ξα εν υ ψι στοις Θε ω και ε πι
γης ει ρη νη εν αν θρω ποις ευ

δο κι α

Τὴν δὲ ἡμέραν τῶν Θεοφανείων, μετὰ τό: «ἡμεῖς δὲ οἱ φωτισθέντες βοῶμεν», ὅπερ ψάλλεται ὡς ἀνωθι, οὕτω:

Δο ξα τω φα νεν τι Θε ω και ε πι
γης ο φθεν τι και φω τι σαν τι τον κο σμον

Ὁ ἀριστερὸς εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις συνεχίζει τὴν Δοξολογίαν διὰ τοῦ:

Υ μνου μεν σε ευ λο γου μεν σε κτλ.

Ἡ εἰς ἤχον Δεύτερον σύντομος Δοξολογία τῶν δύο τούτων μεγάλων ἐορτῶν ψάλλεται ταχέως, πλὴν μεγαλοπρεπῶς, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἴσον τοῦ: «Καὶ νῦν...». Πρὸς μεγαλειτέραν δ' ἔξαρσιν αὐτῆς, τὸν στίχον: «Εὐλόγητος εἰ Κύριε ὁ Θεός...» οἱ ἀειμνηστοὶ διδάσκαλοι ἔφαλλον οὕτω:

Ευ λο γη τος ει Κυ ρι ε ο Θε
ος των πα τε ε ρων η μων και
αι νε τον και δε δο ξα ομε ε

υον το ο νο μα α σου εις τοις αι ω
νας α μην

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ—ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ ΑΠΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΟΨΕΩΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου φύλλου καὶ τέλος)

5) Ἡ Λαμπρότης τῶν ἐορτῶν.

Παρακολουθήσωμεν νῦν τὴν τελετὴν τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων καὶ Θεοφανείων, ὡς αὕτη ἀποτελεσθεῖσα ἐν τῇ μεγαλοπρεπεί ἀναπτύξει αὐτῆς ἐτελείτο μέχρι τοῦ Θ'. αἰῶνος ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Τὸ προανάκρουσμα καὶ προοίμιον τῆς μεγάλης ἐορτῆς προσημνύετο καὶ προαγγέλλετο ἀπὸ τῆς 21ης τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου (ἐορτῆς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων) διὰ τοῦ γνωστοῦ χαρμοσύνου ὕμνου «Χριστὸς Γεννᾶται, Δοξάζεται...». Εἴτα ὑπεμνήσκετο κατὰ Κυριακὴν διὰ τοῦ προεορτίου ὕμνου: «Ἡ παρθένος σήμερον τὸν προαιώνιον Λόγον, ἐν σπηλαίῳ ἔρχεται ἀποτεκεῖν ἀπορρήτως...». Ἐφεξῆς ἐμφανίζεται προσεγγίζουσα ἡ ἐορταστικὴ Δεσποτικὴ παρέλασις, προπορευομένης τῆς τιμητικῆς Συνοδείας τῶν Προπατόρων, τούτεστι πάντων τῶν ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ ἔξῃς διαπρεφάντων δικαίων ἀνδρῶν (Κυριακῇ τῶν Προπατόρων), καὶ ἐπακολουθούντων κατὰ σειρὰν ἰδίαν πάντων τῶν κατὰ σάρκα ἀπὸ Ἀβραάμ γενεαλογουμένων προπατόρων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρι: Ἰωσήφ τοῦ Μνήστορος (Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως). Καὶ παραλαύει οὕτω ἡ Δεσποτικὴ παρέλασις ἐξυμνουμένη καθ' ἐκάστην δι' ἐξόχων προεορτίων ὕμνων (ἀπὸ τῆς 20 Δεκεμβρίου), καὶ προσεγγίζουσα φθάνει εἰς τὸ προαύλιον καὶ τὰ πρόθυρα, τὴν παραμονήν.

Ἀπὸ βαθεΐας πρώτης ὁ πιστὸς λαὸς συναθροίζεται εἰς τὸν ναὸν προπαρασκευάζων τὴν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν. Τῆς προσεσχῆς τοῦ Ὁρθρου τελεσθείσης, ἐπακολουθεῖ ἐφεξῆς ἡ ἀκολουθία τῶν Μεγάλων Ὁρῶν, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην κατὰ σειρὰν ἐν τῇ Λειτουργικῇ αὐτῶν μεγαλοπρεπείᾳ διότι ἐκάστη τούτων ἔχει πλῆρη τὸν τύπον καὶ τὴν σεμνοπρέπειαν τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας (τῆς οὐκ ὁρθῶς λεγομένης Λειτουργίας τῶν Κατηχομένων). Μετὰ τὴν τελετουργίαν τῆς Α' ὥρας ἐψάλλετο ἀνευ διακοπῆς ἡ Γ' ὥρα, εἴτα ὁμοίως ἡ Δ' καὶ ἡ Θ'. καὶ μετὰ τὴν Θ'. ὥραν ὁ Μέγας Ἐσπερινὸς μετὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ κατανυκτικώτατης Λειτουργίας τοῦ Μεγ. Βασιλείου, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας ἐγένετο τὸ βάπτισμα τῶν πρὸ καιροῦ μὲν Κατηχομένων, ἤδη δὲ φωτισομένων καὶ πρὸς τὸ βάπτισμα ὀρίμων καὶ ἐτοιμῶν.

Τοῦ βαπτίσματος δὲ τῶν νεοφωτιστῶν τελεσθέντος ἡ τε Ἐκκλησία καὶ τὸ ἐκκλησίασμα προσελάμβανον φαιδρὰν ἐορταστικὴν ὄψιν, λευχειμονούντων τῶν νεοφωτιστῶν μετὰ τὴν νέαν στολὴν τὴν μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ λαμπραδηφορούντων πάντων. Οὕτω δὲ ἡ χαρὰ τῆς ἐπὶ γῆς ἐκκλησίας συνεκρινάτο μετὰ τῆς χαρᾶς τῶν ἐπουρανίων, περὶ ἧς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπε: «χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοούντι». (Λουκ. ΙΕ'. 10).

Ἐπειδὴ δὲ, κατ' ἀρχαίαν ἀποστολικὴν διάταξιν, ὑπεβάλλοντο εἰς νηστείαν οἱ τε βαπτίζων καὶ ὁ βαπτιζόμενος καὶ ἄλλοι τῶν οἰκείων, ὡς ὀρίζουσιν αἱ Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων, λέγουσαι: «Πρὸ δὲ τοῦ βαπτίσματος προνηστευσάτω ὁ τε βαπτίζων καὶ ὁ βαπτιζόμενος καὶ εἴ τινες ἄλλοι δύνανται· κελεύσεις δὲ νηστεῦσαι τὸν βαπτιζόμενον πρὸ μᾶς ἢ δύο» (Διαταγαὶ τῶν 12 Ἀποστόλων VII. 4), διὰ τοῦτο, κατὰ τὴν

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΠΕΡΙ ΠΑΠΑΔΟΚΡΑΤΙΑΣ

Τὸ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Νέας Φόρμιγγος» κύριον ἄρθρον περὶ τῆς ὑπὸ κληρικῶν τινῶν μαγειρευομένης **παπαδοκρατίας**, ὡς παρὰ φίλων ἀμερολήπτων μανθάνομεν, ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν πολλῶν, οἵτινες οὕτως ἢ ἄλλως ἐκλαμβάνουσι ξένους εἰς αὐτοὺς πόθους καὶ προθέσεις, ἀναλόγως τῶν συμφερόντων ἐκάστου καὶ τῆς ἀμβλείας ἢ ὀξείας ἀντιλήψεως αὐτοῦ. Ἐπιθυμοῦντες ὁμῶς συζητήσιν λογικὴν, στηριζομένην οὐχὶ ἐπὶ ἀέρον καὶ ὑδάτων, ἀλλ' ἐπὶ ἐδάφους στερεοῦ καὶ ἀκινήτου, ἀνοίγομεν εἰς αὐτὴν τὰς στήλας τῆς «Νέας Φόρμιγγος», δεχόμενοι πᾶσαν σοβαρὰν καὶ εὐπρεπὴ διατριβήν, εἴτε ἀνασκευάζουσιν τὰς ιδέας ἡμῶν, εἴτε ἐπικυροῦσιν αὐτάς. Καὶ τοῦτο, διότι ἐπιθυμοῦμεν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος τούτου καὶ εὐρύτητα συζητήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν δέον νὰ διαχυθῇ ἅπλετον φῶς παρ' ἀνθρώπων ἀμερολήπτων. Ἀλλὰ θὰ ἐπιτραπῇ ἡμῖν ν' ἀρνηθῶμεν τὸ προσὸν τῆς ἀμεροληψίας εἰς ἐκείνους, οἵτινες ὅλην τὴν ιδέαν τῆς παπαδοκρατίας ἐγκλείουσιν ἐν τῇ ἀθροίσει χαρτονομισμάτων ἄνευ κόπου, ἄνευ τῆς μεταδόσεως τῶν μέσων ἐκείνων, ἅτινα ἀγιάζουσι τὸν χριστιανόν, εἰς ὁραστὴν μακαρίαν ἐπαναπαύομενοι. Τί σημαίνει: **παπαδοκρατία**, οἱ φρόνιμοι κάλλιστα ἐννοοῦσιν. Καὶ τῶν φρονίμων τούτων εὐχαρίστας θὰ δεχθῶμεν γνώμας, ἀλλ' οὐχὶ λαθροβίους καὶ ὑπὸ προσωπίδα. Ἐκτὸς ἂν τὴν προσωπίδα τῆς 28 Ἰανουαρίου—ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἔκαμε τὴν ἐμφάνισίν του ὁργανόν τι τῶν περὶ τὴν Μητροπόλιν κύκλων—δικαιολογῇ τὸ ἀπὸ τῆς 23 ἰδίου ἀρξάμενον Τριῶδιον.

Ἡ ΝΕΩΤΕΡΑ ΜΕΛΟΠΟΙΪΑ

Παρὰ πολλῶν δοκίμων ἱεροφαλτικῶν καὶ μελοποιῶν ἀρίστων ἀποστέλλονται ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν μέλη ἐκκλησιαστικὰ τῆς ἐμπνεύσεως αὐτῶν. Μεθ' ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν νὰ εὐχαριστήσωμεν τοὺς φίλους ἀποστολεῖς, συγχρόνως δὲ καὶ νὰ γνωρίσωμεν εἰς τὸν μουσικὸν κόσμον συνθέσεις καὶ συνθέτας κατὰ πάντα ἀρίστους καὶ δοκίμους, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δηλώσωμεν, ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ παραδῶμεν τὴν ἡν ἐθήκαμεν ἀρχήν, ἵνα οὐδέποτε καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δημοσιεύωμεν μέλη ἐκκλησιαστικὰ νεωτέρως μελοποιήσας. Τοῦτο δέ, διότι φρονοῦμεν ὅτι αἱ νεώτεραι μελοποιήσεις οὐδένα ἀπολύτως ἐξυπηρετοῦσι σκοπὸν, πλην μόνως μιᾶς ἀπλῆς καὶ ἀσκοποῦ διαφημίσεως. Ἡ «Νέα Φόρμιγγς», κύριον αὐτῆς σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀπὸ περιωπῆς

ἐξέτασιν ἔλκων τῶν ζητημάτων τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλ. μουσικῆς καὶ τῆς δημόδου τοιαύτης, θὰ περιορισθῇ αὐστηρῶς εἰς τὴν ἐκάστοτε δημοσίευσιν ἐκείνων τῶν μελῶν καὶ ἀσμάτων ἐξ ἀμφοτέρων, ὅσα ἐξυπηρετοῦσι τὸ πρόγραμμα καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς. Καὶ διὰ τοῦτο μετὰ πάσης εὐχαριστήσεως θὰ φιλοξενῇ ἐν ταῖς στήλαις αὐτῆς πᾶν ὅ,τι δὲν ἀφίσταται τοῦ σκοποῦ τῆς, ἢ ὅπως δὴποτε συμπληροῖ τι τὸ κενόν. Διότι, ὡς θὰ ἀντιλαμβάνονται οἱ μουσικολογικώτατοι φίλοι, ὁ ἄγων σήμερον δὲν εἶναι ἄγων προτιμήσεως τῶν μουσικῶν ἐμπνεύσεων καὶ μελοποιήσεων τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ μουσικοῦ, ἀλλ' ἄγων ὑπάρξεως καὶ ἐπικρατήσεως τῆς κατὰ παράδοσιν γραπτῆς καὶ ἄγραφον διασωθείσης ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς γραμμῆς. Εἰς ἓνα δὲ τοιοῦτον ἄγωνα οὐδὲν συμβάλλει τὸ Δοξαδικὸν τοῦ Α, ἢ τὸ Χερουδικὸν τοῦ Β, εἴτε τὸ «Ἄξιον ἔστιν» τοῦ Γ. Καλὰ καὶ ὁρατὰ καὶ ταῦτα. Σήμερον ὁμῶς, ἐπαναλαμβάνομεν, οὐδένα, μὰ ἀπολύτως οὐδένα σκοπὸν ἐξυπηρετοῦντα, ἐπιτείνουσι μόνον τὸν κυκλῶνα, ὅστις ἐπικρατεῖ ἐν τοῖς ναοῖς καὶ τὴν εἰσχωρήσανσαν δυστυχῆς ἀταξίαν περὶ πάντα, ὅπως καὶ τὸν κορυδαίνοντα μουσικὸν ἐκείνον θόρυβον. Ὑπάρχει καιρὸς καὶ διὰ ταῦτα. Ἀλλ' ὁ καιρὸς οὗτος δὲν ἐπέστη ἀκόμη. Ἄς κατορθωθῇ ἡ ἐπικρατήσις ἐνδὸς ὁμοιομόρφου συστήματος, ἃς ἐμπειδωθῇ ἡ παράδοσις, ἃς ἐπιβληθῇ ἡ σεμνὴ καὶ ἀπείριτος ἐκκλ. μουσικὴ γραμμὴ τῶν ἀριστέρων δημιουργῶν αὐτῆς, καὶ τότε καὶ αἱ ἐπὶ τὰ ἴχνη πάντοτε ἐκείνων νεώτεροι συνθέσεις θὰ ἔχωσι καὶ αὐταὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν θέσιν των. Ἀλλὰ σήμερον αἱ νεώτεροι συνθέσεις τελείως περιττεύουσιν. Καὶ διὰ τοὺς λόγους τούτους παρακαλοῦμεν τοὺς φίλους ἀποστολεῖς νὰ μὴ παρεξηγῶσι τὴν ἀρνήσιν ἡμῶν, ἥτις χωρὶς διόλου νὰ σημαίνῃ ὑποτίμησιν τῆς ἀξίας τῶν ἀποστελλομένων συνθέσεων αὐτῶν, τοῦναντίον πρέπει νὰ εὐχαριστῇ αὐτοὺς, διότι συντελεῖ εἰς τὴν ἀναχαλίσιν μεγάλου κακοῦ, τὸ ὅποion τόσον ἰσχυρῶς ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐπιβολῆς καὶ ἐπικρατήσεως τῆς ἄγνης ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς.

ΜΙΑ ΘΕΡΜΗ ΣΥΣΤΑΣΙΣ.

Ἐπιδοκιμάζομεν πληρέστατα τὰς προσπάθειας τῶν ἱεροφαλτικῶν ἐκείνων κύκλων, οἵτινες φροντίζουν διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως αὐτῶν. Ἀλλ' ἔχομεν μίαν θερμὴν σύστασιν ν' ἀπευθύνωμεν πρὸς αὐτοὺς. Βεβαίως ἡ οἰκονομικὴ αὐτῶν θέσις πρέπει νὰ βελτιωθῇ, ἵνα αὐτοὶ, ὀλιγώτερον ἐμψρόντιδες, ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ἀπὸ στασιδίου καὶ χοροῦ πληρεστέραν αὐτῶν μουσικὴν ἐμφάνισιν. Θὰ ὁμολογήσωσιν ὁμῶς, ὅτι μόνῃ ἡ βελτίωσις τῆς οἰκονομικῆς τῶν ἱεροφαλτικῶν θέσεως δὲν εἶναι ἀρκετὴ νὰ μεταβάλῃ τὴν θλιβεράν ὁμολογουμένως θέσιν, εἰς ἣν σήμερον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως κατήντησε τὸ ἱεροφαλτικὸν ἐπάγγελμα. Ἐκεῖνο, τὸ ὅποion πρέπει νὰ πρωτανεύσῃ εἰς τὰς σκέψεις αὐτῶν καὶ διὰ τὸ ὅποion ἔχουσιν ἐπιβεβλημένον καθήκον νὰ ἐργασθῶσιν, εἶναι ἡ ἐκρίσις τῶν κακῶν περὶ αὐτῶν προλήψεων τοῦ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Πρὸς οὐδένα τῶν μὴ καταβαλόντων τὴν συνδρομὴν αὐτῶν θ' ἀποσταλῇ πλέον φύλλον ἕτερον

κόσμου καὶ ἡ ἀνύψωσις τοῦ γοήτρου, τὸ ὅποion ἐπρεπε νὰ ἐξασκῇ ἐπὶ πάντων ἡ ἱερότης τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ αὐτῶν ἀξιοπρέπεια καὶ παράστασις. Τοῦτο δ' ἀκριβῶς ἀντιπάσης θυσίας πρέπει νὰ ἐπιδιώξωσιν, ἐπιδιδόμενοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς τέχνης τῶν καὶ προσπαθοῦντες, ἵνα κατὰ τὰς ἐπ' ἐκκλησίαις ἐμφανίσεις αὐτῶν φάλλωσιν ὅ,τι ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων διέσωσε καὶ ὅ,τι οἱ ἀείμνηστοι μουσικοδιδάσκαλοι παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς διὰ τῶν κλασικῶν αὐτῶν κειμένων καὶ συνθέσεων. Ἄν δὲν κατορθώσωσι νὰ ἐξυψωθῶσιν ἐκεῖ, ὅπου εἰς παλαιότερους χρόνους—οὐχὶ καὶ πολὺ ἡμῶν ἀφισταμένους—εὐρίσκετο τὸ ἱεροφαλτικὸν γόητρον, καὶ ἂν δὲν ἀποληθῶσιν εἰς τὴν ἀρτιωτέραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν καὶ ἀναμόρφωσιν ἀπὸ καθαρῶς μουσικῆς, ἐκκλησιαστικῆς καὶ τυπικῆς ἀπόψεως, ματαίως κοπιᾶζουσι καὶ μόνον τὴν κατάκρισιν, ἂν μὴ καὶ τὴν ἀποστροφὴν τοῦ κόσμου θὰ ἔχωσι πάντοτε. Ἀποδιδόντες πολλὴν σημασίαν καὶ ἐκτίμησιν εἰς τὴν φιλομουσίαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ὀλιγίστων ἐκείνων καλῶν ἱεροφαλτικῶν, οἵτινες πρωτοστατοῦσι σήμερον εἰς τὴν ἀπὸ μικροῦ ἐκδηλωθεῖσαν μουσικὴν κίνησιν, ἀναμένομεν μετ' ἀγαθῶν ἐλπίδων νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν τὴν ἀπὸ εἰλικρινοῦς πρὸς αὐτοὺς ἐνδιαφέροντος ποιουμένην σύστασιν ἡμῶν, διαβεβαιούντες ἅμα αὐτοὺς, ὅτι ἔχομεν ὅλην τὴν καλὴν διάθεσιν, μέχρις ὑποχρεώσεως φθάνουσιν, νὰ υποβοηθήσωμεν τὰς εὐγενεῖς αὐτῶν προσπάθειας καὶ ἐνεργείας.

MITROMANIA!

Ἡ δημοσίευσίς τῶν δύο ἐκείνων καταλόγων τῶν διὰ τὰς κενὰς ἐπισκοπικὰς ἑδρας ὑποψηφίων, ἐγένετο ἀρομῆ, ἵνα ἡ κοινὴ γνώμη ἐκτιμῇ τὸν δυνάμει ὁποῖαν ἡ ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ τοῦ τόπου ἀρχὴ ἀποδίδει σημασίαν εἰς ἐκείνους, οἵτινες μέλλουσι νὰ ἡγηθῶσι τῶν κατ' ἐπαρχίας χριστεπωνύμων ποιμνίων. Ὁμολογοῦμεν, ὅτι μετὰ τῶν προταθέντων ὑποψηφίων εἶδομεν ὀνόματα κληρικῶν, πρὸ τῆς ἀρετῆς, τῆς μορφώσεως καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ὁποίων ἀποκαλυπτόμεθα. Ἐξίσου ὁμῶς ὁμολογοῦμεν, ὅτι εἶδομεν καὶ ὀνόματα ἄλλων πάλιν κληρικῶν, οἵτινες, οὐδὲ μίαν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν προσεγγόντες ὑπηρεσίαν, εἶναι ζήτημα ἂν θὰ ἦσαν ἀνεκτοὶ εἰς τὰς δι' αὐτοὺς ὀρίζοντο ἐπισκοπὰς καὶ ὡς τριτεύοντες ἀκόμη ἐφημέριοι. Διότι, ὅταν εἰς Βασιλικὸς Ἐπίτροπος καταγγέλλῃ, ὅτι εὐρέθησαν κληρικοί, οἵτινες διὰ νὰ προταθῶσιν ὡς ὑποψήφιοι ὑπέκλεψαν τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ, τὸ πρᾶγμα πλέον λαμβάνει μορφήν πρωτοφανοῦς καὶ ἀκρατήτου μιτρομανίας κληρικῶν, διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου μέσου ἐπιζητούντων νὰ κυριεύσωσιν ὅπως-ὅπως μίαν ἐπισκοπικὴν ἑδραν, ἵνα οὕτως ἀπὸ περιωπῆς συντελεσθῇ ἡ πλήρης καὶ τελεία κατάπτωσις τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν ἱερατικῶν ἀξιωμάτων! Ὁ Ὑψιστος, γινόμενος ἡμεῶς ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, ἃς φωτίσῃ εἰς

ἡμέραν τῆς βαπτίσεως τῶν φωτιζόμενων ἐνήστευεν ἐν πανημερίῳ προσευχῇ ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας διότι πάντες οἱ πιστοὶ ἐθεωροῦντο ἀδελφοὶ καὶ οἰκεῖοι τῶν πρὸς τὸ βάπτισμα παρεσκευασμένων. Ἐκ τούτων καταφαίνεται, ὅτι ἡ αὐστηρὰ πανημερίως νηστεία τῆς παραμονῆς τῶν μεγάλων εορτῶν Χριστουγέννων, Θεοφαιώνων καὶ Πάσχα, ἥτις τηρεῖται μέχρι σήμερον, ἔχει τὸν θεσμὸν αὐτῆς καὶ τὴν διάταξιν, ἕνεκα τοῦ βαπτίσματος τῶν Κατηχομένων.

Μετὰ τὸ βάπτισμα τῶν νεοφωτιστῶν, ὅπερ ἐγένετο περὶ τὴν ἐσπέραν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἱε-

ροσολύμων Κύριλλος ἐν τῇ Α'. Μυσταγωγικῇ Κατηχήσει λέγων: «Φέρε ταῦτα ὑμᾶς (τοὺς νεοφωτιστοὺς) ἀκριβῶς παιδεύσωμεν, ἵνα εἰδῇτε τὴν ἐμφασιν τὴν πρὸς ὑμᾶς κατ' ἐκείνων γεγεννημένην τοῦ βαπτίσματος **τῇ ἐσπέρᾳ**». (Κατ. Μυστ. Α'. 1), τῆς νυκτὸς ἤδη ἐπελθούσης, ἥρως φαιδρῶς ἡ παννυχὶς τῆς Μεγάλης εορτῆς, οὕτως ὥστε περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐφάλλετο ὁ ἐξαίσιος ἐκεῖνος ὕμνος: «Δεῦτε ἴδωμεν πιστοί, ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός . . . .» καὶ περὶ τὴν ἀλεκτοροφωνίαν ὁ ἀγγελικὸς ὕμνος «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία . . . .» (Λουκ. β'. 14). Τὴν δὲ

πρωτῶν, τελεσθείσης τῆς Λειτουργίας, ἐκοινώνουν τῶν ἀχράντων μυστηρίων οἱ νεοφωτιστοὶ μετὰ τῶν λοιπῶν πιστῶν, ὅτε πλέον ἐλύετο ἡ νηστεία.

Ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις τῆς εορτῆς διήρκει καθ' ὅλον τὸ δωδεκαήμερον, λευκαιοῦντων τῶν νεοφωτιστῶν, μέχρι τῆς εορτῆς τῶν Θεοφανείων καθότι τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐλογίζετο ὡς μία ἀδιάκοπος εορτή, διὰ τοῦτο καὶ ἤρρετο ἡ νηστεία τῶν παρεμπιπτουσῶν ἡμερῶν τῆς Τετάρτης καὶ τῆς Παρασκευῆς, τὸ μεταίχιμον δὲ τῆς δωδεκαήμερου εορτῆς ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς περικομῆς τοῦ Ἱησοῦ

τὸ καλὸν πάντας καὶ δὴ ἐκείνους, οἵτινες ἐν τῇ ἀκατασθέντῃ μιτρομανίᾳ αὐτῶν, ἀγνοοῦσιν ὅτι ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος εἰπὼν: «**Εἰ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ**» (Πρὸς Τιμόθ. Α', Γ', 1), ἐδίδασκεν, ὅτι τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα δὲν εἶναι πρυτανεῖον ἀρχιστῶν κληρικῶν, οὐδὲ μέσον ἐπιτυχίας ταπεινῶν φιλοδοξῶν, ἀλλ' ὅτι εἶναι **ἔργον**, ἔργον ὑψηλόν, δεόμενον ἐργατῶν κατ' ἄμφω ἀξίων τῆς κλήσεως αὐτῶν, πλήρη δὲ συνειδήσιν καὶ συναίσθησιν ἐχόντων τῆς βαρύντητος καὶ τῆς ὑψηλῆς σημασίας, ἣν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀποδίδει ἀπὸ αὐτῶν τῶν ἀποστολικῶν χρόνων εἰς τὸ τοῦ Ἐπισκόπου ἀξίωμα.

→*←

ΝΕΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἡ «Νέα ΦόρμιγΞ» μετὰ χαρᾶς μεγίστης ἀναγγέλλει τὴν ὑπὸ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἐκλογὴν ὡς καθηγητοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τοῦ ἐκ τῶν διευθυντῶν αὐτῆς κ. Ἐμμ. Πεζοπούλου. Ἡ ἀρετὴ καὶ ὑγιὲς φιλολογικὴ μόρφωσις τοῦ κ. Πεζοπούλου, συνδυαζομένη πρὸς τὴν φήμην, ἣν καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν κορυφαίων φιλολογικῶν κύκλων ἀπὸ πολλοῦ ἔχει ἀποκτήσει, ἐπέβαλλον, ἵνα πρὸ πολλοῦ τὸ Κράτος χρησιμοποίησιν αὐτὸν ἐν τῷ ἀνωτάτῳ αὐτοῦ ἐκπαιδευτικῷ ἰδρύματι. Καὶ εἶναι εὐτύχημα, ὅτι χρησιμοποιοῦνται τοσοῦτον ἐπικαίρως σήμερον ὁ κ. Πεζόπουλος ἐν τῇ ἔδρᾳ ταύτῃ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἔχομεν ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν, ὅτι πολλὰς καὶ ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας θὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν καὶ τὴν καθόλου ἐπιστήμην. Τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τοῦ διορισμοῦ τοῦ κ. Πεζοπούλου ἐκδοθέντος ἤδη, τάχιστα οὗτος θὰ κάμῃ ἑναρξιν τῶν παραδόσεων αὐτοῦ.

(ὀγδόη ἀπὸ τῆς γεννήσεως). Τὴν ἐπομένην τῆς ἐορτῆς τῆς Περικομῆς ἤρχιζον τὰ προεόρτια τῆς ἐορτῆς τῶν Θεοφανείων, κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ὁποίας ἐπανελαμβάνετο ἡ αὐτὴ σειρά τῶν τελετῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐορτῇ τῶν Χριστουγέννων ἦτοι, ἡ τελετὴ τῶν Μεγ. Ὁρῶν κατὰ σειράν, ἡ τελετὴ τοῦ Μεγ. Ἑσπερινοῦ, τῆς Λειτουργίας τοῦ Μεγ. Βασιλείου καὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν φωτισμένων κατὰ τὴν ἐσπέραν, ἀγιαζομένου τοῦ ὕδατος ἐν τῷ Βαπτιστηρίῳ. Τῆς νυκτὸς δὲ ἐπελευθύνθη, ἤρχιζεν ἡ παννυχίς, μεθ' ἣν ἡ Λειτουργία, ἡ Κοινωνία κλπ. καὶ τέλος ἡ τέλεσις τοῦ Μεγ. ἀγιασμοῦ εἰς τὴν ἐν τῷ προανηλύτῳ τοῦ ναοῦ πηγῇ, τὴν καλουμένην **Φιάλην**, καὶ ἐκ τοῦ ἀγιασθέντος ὕδατος ἀπεχόμιζον οἵκαδε πάντες οἱ παρόντες. Ἐν Ἀντιοχείᾳ, φαίνεται, ὁ ἀγιασμός οὗτος ἐγένετο πρὸ τῆς Θείας Λειτουργίας περὶ τὸ μεσονύκτιον (ὡς παρ' ἡμῖν σήμερον ἡ ἀνάστασις τοῦ Πάσχα) ὡς τοῦτο μαρτυρεῖ ὁ θεῖος Χρυσόστομος, λέγων: «Διὰ τοι τοῦτο καὶ μεσονυκτικῶς κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην (τῶν Θεοφανείων) ἅπαντες ὑδρευσάμενοι, οἵκαδε τὰ νύματα ἀποτίθενται, καὶ εἰς ἐνιαυτὸν δλόκληρον φυλάττουσι, ἅτε δὴ σήμερον ἀγιασθέντων τῶν ὑδάτων». (Χρυσ. Ομιλ. εἰς τὸ τοῦ Σωτ. Βάπτισμα).

Ἡ ἐπομένη τῶν Θεοφανείων ἡμέρα ἐπανηγυρίζετο πρὸς τιμὴν τοῦ τελεσιουργήσαντος τὸ βάπτισμα τοῦ Κυρίου ἐν τῷ Ἰορδάνῃ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ Προδρόμου.

6) Μείωσις τῆς λαμπρότητος τῶν τελετῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν μέχρι τοῦ Θ'. αἰῶνος. Πέραν δὲ τοῦ Θ'. αἰῶνος, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ διακοπὴ τοῦ βαπτίσματος τῶν κατηγουμένων, ἅτε εἰσαχθέντος γενικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ καιρικά περιστάσεις, ἥτοι, τὸ σχίσμα μετὰ τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Λυτικὴν Ἐκκλησίαν, αἱ ἐπελευθύνσεις ἐκ τοῦτου δογματικαὶ συζητήσεις, τὰ δεινὰ τῶν Σταυροφοριῶν, ἡ κατάλυσις τῆς Ἀνατολικῆς Αυτοκρατορίας ὑπὸ τῶν Λατίνων, ὁ ὑπ' αὐτῶν διωγμός τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, τὰ ἐπακολουθήσαντα δεινὰ τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας κλπ. ταῦτα πάντα συνετέλεσαν εἰς τὴν

μείωσιν καὶ ἐξασθένησιν τῆς πρὸ τοῦ Ι'. αἰῶνος μεγαλοπρεπειᾶς τῶν τελετῶν τῶν μεγάλων ἐορτῶν καὶ ἐν γένει τῆς λατρείας, ἣν ἐθαύμασαν ποτε οἱ ἐκ Ρωσσίας εἰς Βυζάντιον ἀπεσταλμένοι, καὶ ἦτις προσεέλκυσε, κατὰ τὴν παράδοσιν, τοὺς Ρώσσους εἰς τὸν Ὁρθόδοξον Χριστιανισμόν.

Ἀλλὰ τῶν ζοφερῶν ἐκείνων τῆς δουλείας χρόνων, οἵτινες ἀπύτουν τὴν τέλεσιν τῆς λατρείας τῶν ἐορτῶν ἐν κρυπτῷ καὶ ἐν καιρῷ νυκτὸς ἄνευ ἐπιδείξεως, παρελθόντων, καὶ τοῦ φόβου τῶν διωκτῶν ἐκλιπόντος, νῦν, ὅτε οἱ σὺν Θεῷ εὐδοκοῦντι ἐλευθερωθέντες ζῶμεν ἐν τῷ Κ' αἰῶνι, αἰῶνι τῶν φώτων, νῦν λέγομεν, ποῖος ὁ λόγος νὰ ἐξακολουθῶμεν τελοῦντες τὴν ἀκολουθίαν τῶν Μεγάλων Ὁρῶν καὶ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων ἐν καιρῷ νυκτὸς, ὡς ἐν κρυπτῷ, ὥστε αὐτὰ ἦσαν νυκτερινὰ ἀκολουθία, ἐνῷ τοῦναντίον εἶναι ἀκολουθία τῆς ἡμέρας, καθὼς ὦραι τῆς ἡμέρας; Ὅποιαν μεγαλοπρέπειαν δὲν θὰ ἐλάμβανον καὶ νῦν, ἐὰν ἐφάλλοντο ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, ὡς ψάλλονται ἐν ἡμέρᾳ αἱ ὦραι τῆς Μεγ. Παρασκευῆς, καὶ μάλιστα ἀφοῦ αἱ μὲν τῆς Μεγ. Παρασκευῆς ὦραι εἶναι πένθιμοι, καὶ ἀρμόζουσι μᾶλλον τῇ πενθίμῳ νυκτί, αἱ δὲ τῶν Χριστουγέννων καὶ Θεοφανείων εἶναι χαρμόσυνοι! Ἡ ποία ἐπὶ πλέον μεγαλοπρέπεια δὲν θὰ προσεγίνετο, ἐὰν καθιερούτο νὰ ἀναβάλληται τὸ βάπτισμα τῶν τυχόν ἐντὸς τῶν ἡμερῶν τῆς Τεσσαρακοστῆς γεννωμένων παιδίων, καὶ νὰ βαπτίζονται ταῦτα ἐν τῷ Ναῷ μετὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Μεγ. Ἑσπερινοῦ τῆς παραμονῆς τῶν ἐν λόγῳ Μεγ. Ἑορτῶν, κατὰ τὴν παλαιότεραν τάξιν τῶν φωτισμένων; οὕτως ὥστε νὰ καταφαίνεται ἐπικαιρὸς καὶ ὁ τῆς ἐορτῆς λειτουργικὸς ὕμνος «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Ἀλληλουία», καὶ μὴ φαίνεται, ὡς νῦν, ἄκαιρος ἀναχρονισμός;

7) Σχόλιον.

Εἶναι καιρὸς νὰ κατανοηθῇ ὑπὸ πάντων τῶν πιστῶν, ὅτι δὲν εἶναι πρέπον, ἵνα τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος, καθὼς μυστήριον, διακομωδῆται τελοῦμενον, ὡς νῦν τελεῖται, κατ' οἶκον, ἀλλ' ὅτι δέον νὰ τελῆται κανονικῶς ἐν τῷ ναῷ, καθὼς ὁρίζει ὁ 59 κανὼν τῆς Ὁ. Οἰκουμένης Συνόδου. Τὸ μικρὸν βρόχος οὐδένα διατρέχει κίνδυνον, ἐὰν κομισθῇ ἐν προφυλάξει εἰς τὸν ναόν, ἵνα βαπτισθῇ. Εἶναι καιρὸς νὰ παύσωσιν αἱ ἀδικαιολόγητοι αἰτιολογίαι. Εἰς τὸ Ζάππειον τάχα, εἰς τὸν Βασιλικὸν κήπον, καὶ ἄλλαχοῦ μετακομιζόμενον μετὰ τὸ λικνοειδὲς ἀμαξάκι τοῦ οὐδένα διατρέχει κίνδυνον, καὶ εἰς τὸν ναόν μετακομιζόμενον διὰ τὴν λάβρην τὸ λουτρον τῆς παλιγγενεσίας καὶ ἀναγεννήσεως θὰ διατρέξῃ τὸν κίνδυνον νὰ κρυολογήσῃ; Ἐῶλα ταῦτα καὶ γραῶδεις φλυαρίαι, ὅζουσαι ἀνοσιότητος καὶ ἀνευλαβείας.

Αἰδεσθῶμεν τοῦλάχιστον τὴν ἐν προκειμένῳ εὐσέβειαν τῶν ἐτεροδόξων Διαμαρτυρομένων, οἵτινες κατὰ κανόνα τελοῦσι τὸ βάπτισμα τῶν ἑαυτῶν τέκνων, ἐν τῷ ναῷ, καίτοι γε οὐ βαπτίζουσιν, ἀλλὰ θαντίζουσιν, καὶ μόνον ἐν ἀνάγκῃ βαπτίζουσι κατ' οἶκον.

Ἐὰν ἐπιμένῃ τις νὰ μεταβαίνει ἡ Ἐκκλησία ἄνευ ἀνάγκης εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ διὰ τὸ βάπτισμα τοῦ τέκνου του, τότε διατὶ νὰ μὴ καθορίσωμεν νὰ μεταβαίνει καὶ ἡ Θεία εὐχαριστία πρὸς κοινωνίαν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ; Ὅα εἴπη τις μὴπως τοῦτο δὲν γίνεται ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν; Μάλιστα γίνεται μὲν ἐν ἀνάγκῃ δέ. Ὅπως λοιπὸν ἡ Θεία Κοινωνία μεταφέρεται κατ' οἶκον μόνον ἐν ἀνάγκῃ ἐπὶ ἀσθενῶν, οὕτω καὶ τὸ Βάπτισμα δύναται νὰ τελῆται κατ' οἶκον μόνον ἐν ἀνάγκῃ ἐπὶ ἀσθενῶν (ὡς τὸ πάλαι, τὸ κληρικὸν Βάπτισμα). Ἄν λοιπὸν τὸ μεταφέρειν τὴν Θείαν Κοινωνίαν κατ' οἶκον ἄνευ ἀνάγκης εἶναι ἀνάρμοστον καὶ ἀνόσιον, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὸ μεταφέρειν τὴν Θείαν Κολυμβήθραν κατ' οἶκον ἄνευ ἀνάγκης εἶναι ἐπίσης ἀτοπον καὶ ἀνευλαβές.

Ταῦτο ὀρθεῖον καὶ περὶ τῶν λοιπῶν Μυστηρίων.

Τόπος τῆς τελέσεως τῶν ἱερῶν Μυστηρίων εἶναι ὁ ναός, ἡ τοῦλάχιστον εὐκτήριος οἶκος

(Κανὼν λα' καὶ νθ' τῆς Ὁ. Οἰκουμ. Συνόδου). Ἡ ἀνάγκη μόνον δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν τέλεσιν αὐτῶν καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ μόνον ἡ ἀνάγκη. Ἀρχιμ. Ζαχαρίας Α. Διανᾶς

ΟΛΙΓΑΙ ΛΕΞΕΙΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΦΩΚΙΩΝΟΣ Δ. ΒΑΜΒΑ

Συνεπλήρου σχεδὸν τὴν ἐνάτην δεκάδα τῶν ἐτῶν τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς, ἀποθνήσκων μακρὰν τῆς κοινωνίας, σχεδὸν λησμονημένος ὑπ' αὐτῆς, μόλις ζῶν, ἐν τῷ Γηροκομείῳ, ὁ Φωκίων Δημητρίου Βάμβας. Ἐννεήντη σχεδὸν ἐτῶν βίος, ὅταν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ πλησίον διανύηται, νομίζω ὅτι δικαιούται νὰ τύχῃ μνείας εὐμενοῦς ἐν τύποις, καὶ καθήκον εἰς τοῦ καθήκοντος τὸν εὐσεβῆ τηρητὴν ἐκπληρῶ γράφων τὰς ὀλίγας ἐν τῷ φυλλαδίῳ τούτῳ λέξεις. Εἰς τὸν μακρὸν τοῦ Φωκίωνος Βάμβας βίον ἐμβλέπω τὸν τύπον ἀγαθοῦ καὶ χρηστοῦ πολίτου, χριστιανοῦ εὐσεβοῦς, ὡς τοιοῦτου δὲ καὶ υἱοῦ φιλοστόργου γενομένου, καὶ φιλοστόργου ἀδελφοῦ καὶ φίλου πολυτιμήτου.

Νάξιος ἀνὴρ—εὖγε τῆς εὐφύας, ἤθελεν εἰπεῖ, εἴπερ ἔζη νῦν, ὁ τοῦ Νικοδήμου τοῦ ἀγιορείτου, ναξίου καὶ αὐτοῦ, ἐγκωμιαστής. Ἀλλ' ὁ πατὴρ τοῦ Βάμβας Δημήτριος Βασιλείου Καμίνης ἐγεννήθη ἐν Ἰδρᾷ, ἡ δὲ μήτηρ Εἰρήνη Κουδαριτάκη ἐν Κρήτῃ, καὶ ὁ γάμος τῶν δύο τούτων ὑπάρξεων, τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατὰ βαρβάρων νέας καὶ μακρᾶς ἐποποιίας τοῦ ἔθνους ἄγαν δοκιμασθεῖσιν, ἐτελέσθη ἐν Θήρᾳ, τῇ 1 ἰουνίου 1831, ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης Ἀμβροσίου ἱερομονάχου τοῦ Γαβαλλᾶ, καθὰ βεβαιῶται ἐν τῇ παρούσῃ προσηρημένον πιστοποιητικόν. Ἀλλ' ὁ Φωκίων Δ. Βάμβας ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1833 ἐν Νάξῳ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Βάμβας Δημήτριος ἠγωνίσθη ἐπὶ πέντε ἔτη, κατὰ τὰ ἐπίσημα ὑπ' ὅψιν μου γράμματα, τὸν γενναῖον καὶ θαυματουργὸν θαλάσσιον ἀγῶνα, ὑπὸ τοῦς ἐνδόξους ναυάρχους Σαχίνην Γεώργιον καὶ Μιαούλην Ἀνδρέαν, πολλάκις οὐδὲ τὸν προσφερόμενον αὐτῷ μισθὸν δεχόμενος. Ὁ δὲ πατὴρ τῆς μητρὸς ὁ Γεώργιος ἐπέσε μαχόμενος ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς Κρήτης, ἐν Ἀσκύρῳ, μετὰ πέντε δ' ἔτη ἐφονεύθη καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Γεωργίου, κατὰ τὴν ἐν Φραγκοκαστέλλῳ τῆς Κρήτης μάχην. Ἐγγονος καὶ υἱὸς πολεμιστῶν ὁ Φωκίων, ἔχων ἱσὺς δικαίωμα νὰ ζητήσῃ προστασίαν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, πᾶσαν ἀπέστειρεν ἄγαν δημοσίας θέσεως, ἀφοῦ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ φρονιμώτερον ἔκρινε νὰ ἐκπαιδύσῃ τὸν υἱὸν καὶ παρασκευάσῃ εἰς στάδιον ἐμπορικόν.

Ἐδιδάχθη ἐν Σύρῳ τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα, τῶν μαθηματικῶν κυρίως καὶ φιλοσοφικῶν καὶ τῆς ἱστοριογραφίας γενόμενος ἐμπειρος, διδασκθεὶς δὲ καὶ κατ' ἰδίαν τὴν γαλλικὴν, τὴν ἀγγλικὴν, καὶ τὴν ἰταλικὴν. Τὰς ἐν τῷ γυμνασίῳ σπουδὰς συμπληρώσας, εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐν Σύρῳ μέγα κατὰστημα τοῦ Ἰωάννου Ροδοκανάκη, καὶ πολὺν χρόνον εἰργάσθη ὡς διευθυντὴς αὐτοῦ, καθὰ μανθάνω, μὴ θελήσας, καίτοι πολλάκις ὑπὸ φίλων ἐμπόρων προσεκλήθη, νὰ μεταβῇ εἰς Εὐρώπην. Ἐμενε πλησίον τῶν δύο ἀδελφῶν, τὰς ὁποίας καὶ περιέβαλε καὶ ἐπροίκισε, πλησίον τῶν ἀγαπῶντων καὶ τιμῶντων αὐτόν, ἐν ἐλευθέρῳ πατρὶδι, ἧς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἠγωνίσθησαν καὶ ὁ πρὸς μητρὸς πάππος αὐτοῦ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, οὗτος μὲν διὰ θαλάσσης, ἐκεῖνος δ' ἐν τῇ ξηρᾷ. Καὶ συνεχῶς ἐβοήθει, καθ' ὅσον ἠδύνατο, χρηματικῶς, ὁ Φωκίων δυσπραγοῦντας αὐτοῦ φίλους καὶ γνωρίμους.

Οἱ ὑπ' αὐτοῦ συνεχῶς εὐεργετούμενοι ἀπεκάλουν αὐτὸν νέον Ἰωάννην Ἐλεήμονα, ὁ δὲ νέος ἐλεήμων ἠλέησε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἀθηνᾶν, ἐπτα ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου, δωροφορήσας εἰς τὸ Γηροκομεῖον πεντακισχιλίας δραχμάς,

“ΜΕ ΉΓΕΛΑΣΑΝΕ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ...,”

Δημῶδες ἐπιτραπέζιον Ἀρτης (Ἡπείρου)

Κατ' ἀπαγγελίαν † Πηνελόπης Δούγκαν

Ἦχος ᾠ Πα Χ

Με γε λα σα νε ε ε τα που ου
 λια α α α αχ της α α α
 α α α νι ξη η ης τ' ο η δο ο ο νια
 α α α οχ με γε ε ε λα α α σαν ο
 α α α α α α α με γε λα α σαν
 κη η μου ου ου ου ου ου χ κη η μου ου ου ει
 πα α νε

Μὲ ἤγελασαν τὰ πούλια, τῆς ἀνοιξης τ' ἀηδόνια,
 Μὲ ἤγελασαν κὴ μοῦπανε πῶς δὲν μὲ πέρνει ὁ χάρος.
 Βάνω, φτιάνω τὸ σπίτι μου καὶ τὸ πυργοψηλόνω,
 Κάνω τῆς πόρτες μάλαμα, τῆς σκάλες ἀσημένιες,
 Στὸ παραθύρι κάθομαι, τὰ πέλαγ' ἀγναντεύω,
 Τὰ πέλαγα καὶ τὰ νησιὰ κι' ὅλα τὰ κορφοβούνια.
 Βλέπω τοὺς κάμπους πράσινους, καὶ τὰ βουνὰ γαλάζια,
 Βλέπω τὸ χάρο πῶρχεται καὶ κάθομαι καὶ κλαίω,
 Κλαίω ὁ δόλιος τὰ νειάτά μου καὶ τὴν παληκαριά μου,
 Μὲ κλαίει ἡ μάνα τὸ πρωτὶ κι' ἡ ἀδελφὴ τὸ βράδυ.

Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς Εὐρωπαϊκὴν παρασημαντικὴν
 Largo

Μὲ ἤγε λα σα νε τὰ που
 λια α α α αχ της α
 α α α νι ξη η ης τ' ο η δο ο ο νια
 α α α οχ με γε ε ε λα α α σαν ο
 α α α α α α α με γε λα α σαν
 κη η μου ου ου ου ου ου χ κη η μου ου ου ει
 πα α νε

Παροράματα. Εἰς τὸ κείμενον τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ δημοσιευθέντος δημῶδους ᾠσματος «Ἀννούλα ἡ Σαρακατσάνισσα» διορθωτέα τὰ ἐξῆς σφάλματα: Ἀντὶ ἡγαπᾶνε γρ. ἀγαπᾶνε. Ἀντὶ μπαξοβαίνουν γρ. μπαξοβαίνουν. Ἀντὶ φτίζει γρ. φτίζει. Ἐν τῷ αὐτῷ ᾠσματι παρελείφθη νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐγράφη κατ' ἀπαγγελίαν τῆς Ἀδὸς Ἑλλης Μαργαρίτου ἐκ Συκιάς τῆς Κορινθίας.

πρωκτικὸν περίσσευμα μακροχρόνιου τιμίας ἐμπορικῆς ἐργασίας, τὴν ὁποίαν ἐνεκολπώθη, φαίνεται, ἐπὶ σκοπῷ νὰ καταστῇ χρήσιμος καὶ εὐεργετικὸς τοῖς ὁμοίοις αὐτῷ διὰ τοῦτο ἴσως ἀπηνήθη διὰ βίου τὸν βίον τὸν ἐγγαμον. Εἰς τοῦτο δὲ βεβαίως ἐνεψύχου συμβουλευόν τὰ δέοντα γεγραρὸς ἀνὴρ, ὁ διδάσκαλος καὶ μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος Ἀρσένιος ὁ ἐξ Ἡπείρου, ἐβδομήκοντα καὶ ἐπτὰ ἀκριβῶς ἔτη ζήσας καὶ θανὼν ἐν Πάρῳ τῇ 30 Ἰανουαρίου 1877. Ἐπιστολαὶ πρὸς πεντήκοντα γεγραμμέναι ἐτῶν παραινῶσι τὸν Φωκίωνα πῶς πρέπει νὰ ζήσῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, μερίζων τὸν μισθὸν αὐτοῦ (413 κατὰ μῆνα δραχμᾶς) μεταξὺ ἑαυτοῦ, τῆς οἰκογενείας, καὶ τοῦ πλησίον, εἰς δὲ ἐρώτησιν τοῦ Φωκίωνος, ὁ Ἀρσένιος ἀπήντα τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1873 «Δὲν ἡμπορῶ νὰ σοὶ ἐπιφορτίσω ἀριθμὸν καὶ ὅρον τῆς ἐλεημοσύνης, ἀλλὰ φέρω εἰς τὴν μνήμην σου τὸ θεῖον ἱερὸν ρητόν· ἐλέει καὶ εὐεργέτει τὸν πλησίον σου καθὼς ἂν εὐρίσκῃ ἡ χεὶρ σου». Τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήσει».

Ἀλλ' ὁ Φωκίων ἠδύνατο νὰ εἴπῃ «ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου», φυλάξας τὰς δύο καὶ μόνας ἐντολάς, ἐν αἷς κρέμονται προφῆται τε καὶ νόμοι. Ἐπόθει νὰ διανύσῃ βίον καλογηρικὸν ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας, ἐργαζόμενος, ἀλλὰ καὶ εὐεργετῶν, ἐργαζόμενος, ἀλλὰ καὶ μελετῶν, καὶ τὸν νοῦν τῷ Θεῷ προσανέχων καὶ τοῦτον, εἰ οὐχὶ ἐπτάκις τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ κατὰ

τοὺς τεταγμένους καιροὺς, αἰνῶν' οὐ ἔνεκα καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ἐξέμαθε, καλλιεργῆσας αὐτήν, ὥστε ἦν διδάσκαλος αὐτῆς, καὶ ζωγράφος ἀριστος ἐγένετο.

Ἰνα δὲ λίπη καὶ τῆς τοιαύτης ἐνασχολήσεως αὐτοῦ καὶ σπουδῆς ἔχῃ, δύο ἱκανῶς εὐσέλιδα βιβλία ἐξέδωκεν, ἰδίως αὐτοῦ συνθέσεις περιέχοντα, τὴν «Κυψέλην» καὶ τὸ «Ρόδον τὸ ἀμάραντον» — ἐκτὸς ἄλλων μικροτέρων ἐν ἐφημερίσιν καὶ φυλλαδίοις. — Συνθέματα δὲ ἰδία πολλοτάτα ἀφῆκε παρὰ τῇ σεβαστῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ Ἀθηνῶν, χήρᾳ τοῦ ἐπὶ πολυετίαν ἐν Πειραιεὶ χρηματίσαντος ἱεροφάντου Νικ. Παπαϊωάννου. Χαρακτηριστικόν, ὅτι ἐν τινι σημειῶσει ἐξέδωκεν αὐτοῦ γράφει καὶ 30 κατὰ μῆνα δρχ. διὰ βιβλία, ὅπερ ἀποτελεῖ διὰ τριάκοντα ἔτη ὑπὲρ τὰς δεκακισχίλιας δραχμᾶς. Ὁμολογῶ ὅτι οὐδὲ πρὸς τὸ δέκατον τῆς ποσότητος ταύτης ἀντιστοιχεῖ ἡ ἀξία τῶν περισωθέντων βιβλίων τοῦ ἀειμνήστου Φωκίωνος. Ἀλλ' οὐτ' ἐπηγγέλλετο τὸν λογιώτατον, καίτοι τιμὴν τὰ γράμματα, καίπερ λατρεύων τὴν ἱερὰν μουσικὴν, καίπερ ὑπηρετήσας αὐτῇ. Ἠγάπησε τὸν Θεόν, ἠγάπησε τὸν πλησίον, ἔσον ἠδύνατο, ἔσον ἐνόει καὶ ἀντελαμβάνετο τό τε καθήκον καὶ τὸν καταλληλότερον τρόπον τῆς ἐκπληρώσεως αὐτοῦ. Καὶ ἐφύλαξε τὸν θεῖον νόμον μετὰ τινος φανατισμοῦ. Μοὶ διηγήθησαν ὅτι, κατὰ τινὰ δίκην ἐν Σύρῳ, πρὸ πολλῶν ἐτῶν, κληθεὶς μάρτυς καὶ καθήκον ἔχων νὰ δεχθῇ ὄρκον,

ἀνέπτυξε τοσοῦτον ἐκτενῶς ἀλλὰ καὶ πειστικῶς τὴν κατὰ τοῦ ὅρκου διδασκαλίαν τῶν ἀγίων πατέρων, ὥστε νὰ συγκατατεθῇ ὁ τότε πρόεδρος τῶν Πρωτοδικῶν Πετρίτσος, ἂν μὴ ἀπατώμαι, λεγόμενος εἰς τὴν ἐν τῇ χριστιανικῇ συνειδήσει διαβεβαίωσιν. Διηλθεν ἀληθῶς τὸν βίον ὁ Φωκίων χριστιανικῶς.

Εἰς τὴν ἐν γένει διδασκαλίαν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἑαυτὸν ἀφοσιώσας, ἐδίδασκε καὶ ἑαυτὸν, προέτρεπε δὲ καὶ τοὺς φίλους συμβουλευόν τὰ πρὸς ἠθικὴν ἡμῶν τελειότητα. Καθῆκον τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦτο, καὶ μάλιστα τοῦ προηγμένου τὴν ἡλικίαν πρὸς τοὺς νεωτέρους, τῶν ὁποίων τὰς ἀκοὰς ξενιζόντων δογμάτων καὶ διδασκαλιῶν νεωτερίζουσιν ἡ ἡχώ, ἀπὸ ὅρων ἀπωτάτων ἐπικινδύνως προσβάλλουσα, δυνατὸν νὰ συγκλονίσῃ τὸν ἀδύνατον, ἴσως καὶ παραπαίοντα κατὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ πορείαν. Φρονῶ ὅτι ἀγὼν τις θεωρηθῆσεται καὶ ἡ προσπάθεια πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς, ἀγὼν μαχητῶν δεόμενος, συγκεκριημένων ἐπιστημονικῶς. Τὴν ἑλλειψιν τοῦ ἐφοδίου τοῦτου παρὰ τῷ Φωκίῳ Βάμβᾳ ἀνεπλήρου ἡ μελέτη συγγραμμάτων ἱερῶν καὶ μάλιστα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν θεοπνευστῶν αὐτῆς ἐρμηνευτῶν. Αὐτὴν ἐκ νεότητος συνέχον ἔφερε μέχρι λιπαροῦ γήρως, ἐξ αὐτῆς ἐνεπνέετο καὶ καθωδηγεῖτο εἰς πᾶσαν πράξιν αὐτοῦ, τὴν λυχνίαν πίστεως καὶ ἔργων ἀγαθῶν ἀνημμένων τηρῶν μέχρις ὑστάτης πνοῆς, φοβούμενος μήπως ἀκούσῃ τῆς φοβερᾶς

ἀπειλῆς, ὅτι ταχὺς ἔρχεται πολλάκις ὁ ἐκδικῶν ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν καὶ κινεῖ τὴν λυχνίαν τῆς ζωῆς ἡμῶν ὑπάρξεως ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτῆς.

Ἀθῆναι, Φεβρουάριος 1922

† ὁ μ. χ. Μ. Ι. Γ.

ΣΗΜ. «Ν. ΦΟΡΜΙΓΓΟΣ». — Ἐκδίδοντες ἀπαράλλακτα τρία μόνον ἐκ τῶν παραχωρηθέντων ἡμῖν ἐπισήμων γραμμάτων α') τὸ πιστοποιητικὸν τοῦ γάμου, β') τὸ πιστοποιητικὸν τῶν ἐν τῇ ναυτικῇ τῆς Ἑλλάδος ὑπηρεσιῶν τοῦ Δημητρίου Βάμβα, καὶ γ') τὰς ὑπὲρ πατρίδος θυσίας τῆς οἰκογενείας Κουβαριτάκη, συνιστῶμεν νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὰ πιστοποιητικὰ ταῦτα οἱ παρ' ἡμῖν λογάδες καὶ νὰ περιθάλλωσι καλῶς ἐν τῇ γήρατι αὐτῆς τὴν μόνην ἐπιζῶσαν ἐκ τῆς μαρτυρικῆς οἰκογενείας τοῦ Βάμβα χήραν Ἀθηνᾶν Ν. Παπαϊωάννου, ὅπως ἡ ἐπίλοιπος αὐτῆς ζωὴ διακυβηθῇ μετὰ τινος ἀνέσεως.

Α'

† ὁ Σαντορινὴς Ζαχαρίας βεβαίη
Συζύγιον πρότον

Διὰ ἀδείας τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας Σαντορινῆς, ἐστεφάνωσα κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς νόμους τῆς Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τὸν κύριον Δημήτριον Βασιλείου Καμίνη Βάμβα ἐκ τῆς νίσου Ὑδρας, μετὰ τὴν κυρίαν Ἡρήνην τοῦ πατὸς Γεωργίου Κουβαριτάκη ἐκ τῆς ἐπαρχίας Χανίων τῆς νίσου Κρήτης.

Διό, κατὰ τὴν ἀπαιτούμενην τάξιν δίδεται ἡ παρούσα εἰς τοὺς ἱριμένους ἀποδείξεις, καὶ παρὰ τῆς πανιερωτάτης τοῦ ἐπικηρούτε.

Ἐν Σαντορίνῃ τῇ 1 ἰουνίου 1831

Ὁ ἐφημέριος τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης
Ἀμβρόσιος ἱερομόναχος Γαβαλλᾶς

Β'

Ὁ κ. Δημήτριος Βάμβα Ὑδραῖος, εἰς ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνος συνηγωνίσαστο προθύμως, πυροβολιστὴς ὢν μέσα εἰς τὸ ἰδικὸν μου πλοῖον, ὁ Μιλτιάδης.

Εἰς πολλὰς ἐκστρατείας θαλασσίους ἐπρόσφερεν ἑαυτὸν καὶ ἀμισθί. Ἡ διαγωγὴ τοῦ ἀπεδείχθη ἐντιμος, πατριωτικὴ, καὶ κατὰ πάντα ἀμεμπτος.

Ὅθεν εἰς ἐνδειξὴν τῇ ἐδόθη τὸ παρόν.

Ἐν Πόρῳ τῇ 3 ἰουλίου 1829

Ἐπὶ τῆς κορβέτας ἡ Ὑδρα

Ὁ πλοίαρχος
τοῦ πλοίου ὁ Μιλτιάδης
Γ. Σαχίνης.

Ἐπιβεβαιῶ τὸ παρὸν ἀποδεικτικόν

Τὴν 7 ἰουλίου 1829 ἀπέναντι τῶν Μύλων Ναυπλίου

Ἐπὶ τοῦ δικρότου ἡ Ἑλλάς

ὁ ναύαρχος
Ἀνδρέας Μιαούλης.

Διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς

Ἐν Νάξῳ τῇ 10 δεκεμβρίου 1834

ὁ ἐπαρχος Νάξου κλπ.
Ἰωάννης Μαμούνη.

Γ'

Οἱ ὑποφαινόμενοι πιστοποιοῦμεν

Ὅτι ἡ κ. Μαρία χήρα Γεωργίου Κουβαριτάκη ἀπὸ τὰ ἐξωθεν τοῦ φρουρίου τῶν Χανίων Περιβόλια, ἔπαθε τὰ ἐξῆς:

Ὁ μὲν ἀνὴρ τῆς με ἐνθερμον πρὸς τὴν πατρίδα ζῆλον ἐκτελὼν τὰ πολεμικά του χρέη, εἰς τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, ἐθανατώθη εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἀσκήφου μάχην ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀρχηγοῦ Σίφακα, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν χήραν ἐτῶν 35, με ἐξ ὀρφανῶν. Ὁ δὲ υἱὸς τῆς, ἐτῶν 20, δὲν ἔλειπε καὶ αὐτὸ, μιμηθεὶς τὸν πατρικὸν ζῆλον, νὰ ἐξακολουθῇ τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνα· ἀλλ' εἰς τὰ 1827 εἰς τὴν κατὰ τὸ Φραγκοκάστελο μάχην ἐθανατώθη καὶ ἐκεῖνος μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ του, ἀειμνήστου Χατζῆ Μιχάλη.

Ἡ δὲ διαληφθεῖσα χήρα, μένισα παντέρημος καὶ ἀπροστάτευτος μετὰ τὰ λοιπὰ ὀρφανὰ, καὶ καταδιωκομένη ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον με ἔλλειψιν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, κατέφυγε, στερηθεῖσα ὅλης τῆς καταστάσεώς τῆς, εἰς Σαντορίνην, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Νάξον, χωρὶς νὰ δυνήθῃ, ἀπὸ ἔλλειψιν μέσου τινος, νὰ λάβῃ καὶ αὐτὴ στρέμματα γῆς παρὰ τοῦ τότε διανεμόντος αὐτὰ Κυβερνήτου, καὶ διὰ τοῦτο μέχρι τοῦ νῦν διαμένει εἰς ἄκραν δυστυχίαν καὶ ἀπορίαν.

Ὡς τοιαύτην λοιπὴν τὴν πιστοποιοῦμεν μετὰ τὸ παρόν, διὰ νὰ τῇ χρησιμεύσῃ ὅπου ἀνήκει καὶ ὑποφαινόμεθα

Τὴν 14 Σεπτεμβρίου 1834 ἐν Νάξῳ

Ὁ στρατηγὸς Γ. Πελάκη καὶ διαυτὸν ἀρχαμμάτος ὢν ἀναγνώστις Παπαδάκης
Γ. Μπιτσαῆς καὶ διαυτὸν ἀρχαμμάτος ὢν
Β. Σαραντινός

Ἀ. Ἀντανασιώτης καὶ κατ' αἰτησίαν του, ὡς ἀρχαμμάτος Στυλιανὸς Μαγαλιουδάκης
Ἐπικυροῦται τὸ γνήσιον τῶν ὑπογραφῶν τῶν ἐντὸς τῆς παρούσης ὑποσημειούμενων.

Ἐν Νάξῳ, τῇ 14 10βρίου 1834

(οἱ δημογέροντες Νάξου)

Ἡ σφραγὶς φέρει κύκλῳ: «Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος», ἐντὸς δὲ «Τοπικ. Δημογ. τῆς πόλε Νάξου».

Ἡ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ ΕΙΣΑΧΘΕΙΣΑ ΤΕΤΡΑΦΩΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΑΝΤΕΘΝΙΚΗ

Ἡ Ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ἡ καλουμένη συνήθως Βυζαντινὴ, ἔχουσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καλλιεργηθεῖσα δ' ἰδίᾳ ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, ἐξ ἧς καὶ ἡ ἐπωνυμία, εἰς ὑπατον βαθμὸν κατὰ τοὺς εὐχέλεις ἐκείνους ἐκκλησιαστικὸς χρόνος, καὶ μέχρις ἡμῶν οὐσιωδῶς ἀναλλοίωτος παραδοθεῖσα, τυγχάνει ἀξίον κτήμα τοῦ πνευματικοῦ βίου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἀπορὸν πῶς εὐρίσκονται σήμερον Ἑλληνες τὴν καταγωγὴν, οἵτινες ἀντὶ νὰ σεμνύνωνται ἐπὶ τῇ περιζήτῳ καὶ πολυτίμῳ ταύτῃ προγονικῇ κληρονομίᾳ, ἐξ ἐναντίας, ὡς μὴ ὤφελον, ἀναίσθητως ἑαυτοὺς ἀπεχθανόμενοι, ἀπὸ ἀσυνέτου ξενομανίας περιφρονοῦσι τὸ πατρικὸν τοῦτο κειμήλιον ὡς προσδῶλλον δῆθεν τὸ τῆς προόδου φιλόκαινον καὶ λεπτεπίλεπτον αὐτὸν συναίσθημα, κατὰ πόδας τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ παρακολουθοῦντων.

Σκοπὸς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δὲν εἶναι μόνον ἡ τέρψις, ὡς ἡ τῆς θυμελικῆς κοσμικῆς χαρακτῆρα φερούσης, ἀλλ' ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ τερπνοῦ ἢ ἐκ τῶν καταλλήλων ἐν σεμνοπρεπέσει καὶ ἁρμοδίαις μελωδίαις προσαρμοζομένων θείων λόγων ὡφέλεια. «Τῇ γὰρ ἡδονῇ τῆς μελωδίας τὴν ὠφέλειαν ἡ θεία χάρις κεράσασα, τριπόθητόν τε καὶ ἀξιεράστον τοῖς ἀνθρώποις διδασκαλίαν προτέθηκε» λέγει Θεοδώρητος ὁ Κύριος. Διὰ τοιαύτην μάλιστα αἰτίαν ἐξωστρακίσθη ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ ὄργανον, ὡς φιλήν μόνον μουσικὴν ἀποδίδον. Προσφυγὴ δὲ τὴν ἐκ μελῶν ἡδονὴν πρὸς τὴν τῶν λόγων παραδῶλλον Μάξιμος ὁ Τύριος ἐπάγεται «Εἰ γὰρ τις ἐθέλοι παραβαλεῖν τὴν ἐκ μελῶν ἡδονὴν τῇ τῶν λόγων ὁδοῖν ἂν ὁ μὲν λόγος σιτίους, τὸ δὲ μέλος ὀδμαῖς».

Ἀλλ' εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο διὰ τῆς ἑτεροτόνου Εὐρωπαϊκῆς ἁρμονίας, συγγεούσης ἐν ταῖς ἀκοαῖς τῇ τῶν λέξεων εὐκρίνειαν; Ὑποθεθεῖσθαι ὅτι τετραμελής ἐπιτροπὴ σωματείου τινὸς παρουσιαζομένη ἐνώπιον βασιλέως, παρακαλεῖ αὐτόν, ἵνα τείνῃ εὐήκοον οὖς πρὸς τὴν αἰτησίαν τῆς. Καὶ ἄρχονται ὁμιλοῦντες ἐκ συμφώνου πάντες γεγωνεῖα τῇ φωνῇ, ἐὰν τοιαύτη πρὸς ἱερεῖαν ἐπιτρέπεται, ὁ μὲν βᾶσιν τῆς

φωνῆς τοῦ ἔχον τὸν νη (do), ὁ δὲ τὸν βου (mi), ὁ ἑτερος τὸν δι (sol) καὶ ὁ ἄλλος τὸν ἄνω νη (do), φθόγγους δηλονότι ἁρμονικούς, τὰς ἀνέσεις καὶ ἐπιτάσεις συμφώνως ποιοῦμενοι. Θὰ γίνῃ ἄρα γε καταληπτὴ ἡ τοιαύτη ἐν ἁρμονικῇ ἀπαγγελίᾳ αἰτησίς, καὶ δὲν θὰ δυσανασχετήσῃ ὁ ἀκροώμενος διὰ τὸ ἀκατάληπτον ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς, ἀλλ' ἀδιακρίτου καὶ συγχυτικῆς ταύτης ὁμιλίας; Ἀλλὰ μήτοι καὶ ἐν τῇ παρεμφερῇ τῶν μελωδίων ἐξαγγελίᾳ, πρὸς τὸν Παντοκράτορα μάλιστα ἀναφερομένων, ἡ ἐντύπωσις ἔσται διάφορος; Καὶ τεχνικῶς ἔτι εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἡ ἑτερότονος ἁρμονία τῶν ἱερῶν μελωδίων τυγχάνει ὅλως ἀδύνατος. Οὐτε σκιώδη τινὰ σκελετὸν διὰ τοιοῦτου ἐγχειρήματος δυνάμεθα νὰ συγκαταστήσωμεν. Τὸ δὲ τέλος φρικτὴ παραμόρφωσις, διαστροφή ἄρδην χαρακτῆρος, τελεία ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῆς πραγματικῆς αὐτῶν φύσεως, καὶ δὴ ἀπώλεια. Ἀλλ' «αἰσχίον», — γνωματεύει ὁ Θεοκρίτης — ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι ἢ κτωμένους ἀτυχεῖσθαι».

Εἰς μάτην λοιπὸν τῶν τῆς Ἐκκλησίας πατέρων μελωδῶν τε καὶ λοιπῶν ἐν διαδοχῇ μουσουργῶν ἐπὶ δεκάδας αἰώνων οἱ μόχθοι πρὸς διαμόρφωσιν ἐν ἐπιδεξίῳ χρήσει θείων ὑμνωδίων, ἐξόχων πρὸς κατάνυξιν καὶ συντριμνὴν καρδίας, ἐπιτηδεῖων δὲ εἰς ἐνθουσιασμόν καὶ διερμηνεύσιν εὐλαδῶν καὶ ἱερῶν αἰσθημάτων, πτερουγῶν δὲ τὴν διάνοιαν καὶ μετάρσιον τὴν ψυχὴν ἐργαζομένων εἰς ἐμπρέπουσαν θείαν λατρείαν; Καὶ ἐν δικαιοσύνῃ δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀνοσιούργημα ὁ μὲν ἱστοριοδίφης, ἀνευρίσκων ἐν τῇ ἐρευνῇ παμπάλαιων καὶ σητοδρότων χειρογράφων τεμάχια ἐφθαρμένα, ν' ἀγωνίζηται μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαδείας καθαίρων, συγκολλῶν ἢ συρράπτων, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἐν εἰκαστικῇ περινοίᾳ τὰ κενὰ συμπληρῶν, ἢ ν' ἀνακαλύψῃ ἔστω καὶ ἀμυδρῶς ἀνεξερευνήτων ἱστορικῶν γεγονότων, ἡμεῖς δ' ἀναλογητῶς ν' ἀποτολμῶμεν ἀλλοφυλίζοντες νὰ θάψωμεν ζῶσαν ἀπὸ τοσούτων αἰώνων ἱστορίαν τοῦ ἔθνικου ἡμῶν βίου;

Τὸ νὰ προμηθεύηται τις ἐξ ἄλλων, ὅτι δὲν ἔχει εὐλογον, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ τις ἐξ ἰδίων τράπεζαν θρόπτειραν, πλήρη ποικίλων ἐδεσμάτων, καὶ νὰ προτιμᾷ νὰ τρέφῃται ἀπὸ τῶν ψυχίων ἀλλοτριῶν καὶ πενιχρῶν τοιαύτης, ἀλλόκοτον καὶ ὅλως ἀσύγνωστον. Τὰ μάλα δὲ κινεῖ ἡμῶν τὴν περιέργειαν ἡ ἀξιοκατάκριτος τῶν ἁρμοδίων νοχέλεια καὶ ἀκηδεῖα, τεταγμένων ὡς φρουρῶν τῶν ἱερῶν καὶ ἔθνικων ἡμῶν παραδόσεων, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ὅστις, ἀγαθὸς μὲν τὴν καρδίαν, ἀλλ' ἀπὸ πονηρᾶς πλανώμενος διδασκαλίας, διατελεῖ ἐν ἀκρισίᾳ, λόγους τε καὶ ἔργα ἐν ἀντιπαθείᾳ τιθέμενος, καὶ δὴ παραίτιος γινόμενος τῆς μετεώρου καὶ οἰκτρᾶς ταύτης καταστάσεως.

Ἀποτροπιάζεσθε οἱ καινόσπουδοι τὸ ὄνομα τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς· ἀλλὰ δὲν θίγεται παντάπασιν ἡ συνείδησις, καὶ δὲν ἐμποιεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν αἰσθημα ρίγους ἡ ἔθνικὴ ἀνάμνησις τῶν θόλων τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ναοῦ, τοῦ Χριστιανικοῦ Παρθενῶνος, ὅπου μετὰ χάριτος καὶ πάσης μεγαλοπρεπειᾶς ἐν ταῖς ἱεροτελεστείαις ἀντήχουν ποτὲ αἱ ἱεραὶ ἐκεῖναι ὑμνωδαί, ὧν ἤδη μετὰ κατακρίτου ἀφελείας ἀποπειράσθε τὴν νέκρωσιν;

Ἀλλ' ὑμεῖς, ὡς σεβάσμιοι διάδοχοι Βασιλείων, Χρυσοστόμων τε καὶ λοιπῶν ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας πατέρες, φρονεῖτε, ὅτι παρεισάγοντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν πολύφωνον καθ' ἑτεροφωνίαν ἁρμονικὴν ᾠδὴν, θὰ ἐπιρρώσῃτε τὸ ἱερὸν αἰσθημα, ἐνισχύοντες οὕτω τὰς θρησκευτικὰς τοῦ λαοῦ πεποιθήσεις; Πλανᾶσθε! Καὶ ἂν μὲν συγκατανεύσῃτε εἰς τὴν κούραν τῆς κληρικῆς κόμης, ἢ τὴν τοῦ μύστακος ξύρην, ἢ τὴν μεταλλαγὴν τοῦ τῆς κεφαλῆς καλύμματος, ἢ τὴν ἐν γένει λοιπὴν ἐνδυτήριον μεταρρύθμισιν — Θεὸς δὲ φυλάξαι μὴ καὶ ἐν τῇ ἀγιογραφίᾳ τοιοῦτόν τι γένηται —, ἵνα

ἐν τῷ φιλοκαίῳ καὶ μεταρρυθμιστικῷ ὕμῳ πνεύματι ἐτι μᾶλλον πρὸς τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἔνωσιν προσεγγίσαι, ἔχετε πλήρως πρὸς τοῦτο τὸ δικαίωμα. Διότι ὑμῖν καὶ μόνοις ἀπόκειται ἡ χορήγησης ὕλης εἰς εὐθυμον θεατρικὴν ἐπιθεώρησιν. Ἀλλὰ νὰ μελετᾶτε τὴν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἐξοστράκισιν τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, ἐπιζητοῦντες τὴν ἐξαφάνισιν αἰωνοβίων καὶ ἀνανταγωνιστῶν ἱερῶν μελωδιῶν, ὑπονομεύοντες δ' οὕτως ἐν ἀπερισκεψίᾳ τὴν πανελλήνιον ἐνότητα, ματαιοποιεῖτε. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἡμῶν μελωδίαὶ διὰ τῆς αἰωνίου καὶ διηγεοῦς χρήσεως κατέστησαν πλέον νόμοι ἔγγραφοι ἐν ταῖς καρδίαις τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Πᾶσαν δ' ἐπομένως πρὸς ἀθέτησιν ἀπόπειραν θέλει ἀμειλίκτως παύσῃ ἀμυνόμενος ὁ Κέρβερος Ἑλληνικῆς λαοῦ, ὅστις οὐδέποτε θέλει στέρεθαι τῶν ἀναποσπᾶστων τούτων ἐθνικῶν τεκμηρίων, ἀπερ αἰῶνες ἐσεβάσθησαν, καὶ κατακτεταὶ ἡλθαθήθησαν, ὑποκύψαντες εἰς τὴν δύναμιν τοῦ δαιμονίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Ἐν Μουρλᾷ Αἰγίου. Ἰανουάριος 1922.

ΔΗΜ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΗΣ
ἱατρός.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ

ΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ πραγματείας συναδέλφου ἄρτι δημοσιευθείσης «περὶ τῶν ἐκ γενετῆς τυφλῶν», τῶν μετὰ τὴν θεραπείαν ψυχολογικῶν καὶ φυσιολογικῶν φαινομένων», ἐπιλαμβάνομαι ὧδε τῆς μελέτης τοῦ θαύματος ἀπὸ ἱατρικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀπόψεως, διότι καὶ ὁ κ. συναδέλφους ἐν τῷ πονήματι τοῦ ποιεῖται ἐκτενῆ λόγον περὶ θεραπείας τοῦ τυφλοῦ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐν ἀποστροφῇ τοῦ λόγου του, πιστεύων ὁ ἴδιος εἰς τὸ γεγονός ὡς θαῦμα, ἐπιλείπει τὴν ἐπικουρίαν τῆς ἐπιστήμης εἰς ἐπίλυσιν τοῦ ἐξαίσιου, τοῦ ἀνεξηγήτου, τοῦ ἀκατανοήτου καὶ ἀκατάληπτου γεγονότος τοῦ θαύματος τούτου τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ λέξις θαῦμα σημαίνει γεγονός τι ποιοῦν θαυμασμόν, ἐκπλήξιν, ἀπορίαν τίνι τρόπῳ γίνεται καὶ διὰ ποίας δυνάμεως συντελεῖται, διότι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀδυνατεῖ νὰ νοήσῃ πῶς γίνεται. Τὸ θαῦμα εἶναι πράξις υπερβαίνουσα τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ λεγόμενοι θετικοὶ ἀμφισβητοῦσιν ἢ μᾶλλον ἀπορρίπτουσι τὴν ὑπαρξίν τῶν θαυμάτων, διότι δὲν ὑπάρχει λογικὴ βάση, ἵνα πείσῃ αὐτοὺς περὶ τοῦ δυνατόν γενέσθαι τοιαῦτα ἐκπληκτικὰ γεγονότα. Πλὴν δ' ὅμως τῶν θετικῶν ὑπάρχει καὶ ἄλλη τάξις, τάξις ἐπιστημονικῶν ἢ φυσικοχημικῶν νόμων γνωστῶν τῇ ἐπιστήμῃ. Πλείστορον δὲ πάντων δυσπιστοῦντες ἢ μᾶλλον ἀπιστοῦντες εἶναι οἱ ὕλισται, οἱ ἄθεοι καὶ τινες ἐπιστήμονες, καταριζόμενοι εἰς φυσικολογικὰ ἐργαστήρια καὶ ἔχοντες ἀπτά γεγονότα τοῦ συνδέσμου παντὸς αἰτίου πρὸς αἰτιατόν. Τοιοῦτοι δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι οἱ φυσιολόγοι, οἱ ἐρευνῶντες τὸν ἐγκέφαλον μετὰ τῶν πολλαπλῶν αἰσθητικῶν καὶ κινητικῶν κέντρων αὐτοῦ, οἱ ἀνευρίσκοντες τὸν δεσμόν, τὴν σχέσιν καὶ ἀλληλουχίαν τῶν κυττάρων μετὰ τῆς λειτουργίας αὐτῶν. Ἐν τούτοις ὅμως πολλοὶ μετὰ αὐτῶν διίστανται, μάλιστα δ' ὁ κορυφαῖος Claude Bernard ἀπαντῶν ποτε εἰς τὸν ὕλιστήν Büchner, τὸν ὑποστηρίζοντα ὅτι πᾶσα λειτουργία τοῦ σώματος, πᾶσα αἰσθησις καὶ κίνησις καὶ πᾶν ψυχικὸν φαινόμενον ἀπορρεῖ ἐκ τῆς ὕλης, ἐφθέγγετο μετὰ τοῦ ὕλιστου αὐτοῦ ἐπιστημονικοῦ κύρους, ὅτι γνωρίζει μὲν τὴν Ἀνατομικὴν ὑφὴν τοῦ ἐγκεφάλου, τὰς σχέσεις τῶν κυττάρων, τὰς λειτουργίας τῶν διαφόρων κέντρων καὶ κατέχει πάντα τὰ στοιχεῖα

τῆς ἀποδείξεως αὐτῶν, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὐρίσκει ποῦ ἔγκειται ἡ ψυχὴ.

«Καὶ ὅμως, λέγει, ψυχὴ ὑπάρχει. Ἀπόφθεγμα δὲ τόσον βαρυσήμαντον ὑπὸ τοῦ κορυφαίου τῶν φυσιολογῶν εἶναι τόσον πειστικόν, ὥστε μόνον διεστραμμένη ἀντίληψις καὶ πεπωρωμένη διάνοια δύναται νὰ τὸ ἀμφισβητήσῃ. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς ψυχῆς, ἥς τὴν ὑπαρξίν ἐκατοντάδας ἐτῶν πρὸ τοῦ Χριστοῦ ἔγνωσαν νὰ διακηρύξωσιν οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, πρόκειται περὶ τοῦ θαύματος καὶ τῆς ἱκανότητος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς θρησκείας εἰς τὸ ἐπιτελεῖν τοῦτο. Καὶ ἡ μὲν θρησκευτικὴ πίστις περὶ τοῦ θαύματος εἶναι ἀπόλυτος καὶ ἀκλόνητος, οὐδεὶς δ' ἀμφισβητεῖ τὰ ἐκθαμβοῦντα γεγονότα τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου ὡς μὴ συντελεσθέντα ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐπιστήμη ὅμως, καίτοι δέχεται ὅτι τὰ ἀναφερόμενα ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ὡς ἱστορία εἶναι ἱστορικὴ ἀναμφίλεκτος ἀλήθεια, οὐχ ἥττον ὁρθοῦται ἀγροῦχος καὶ διακηρύττει ὅτι καὶ αὕτη δύναται νὰ θαυματουργήσῃ καὶ θαυματουργεῖ, ἥτοι θέτει ἑαυτὴν εἰς ἴσην μοῖραν μὲ τὴν θρησκείαν.

Σέβομεν τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν ἐξίσου μὲ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἀποδεχόμεθα, ὅτι ἀμφότεραι αἱ δυνάμεις εἶναι ἱκαναὶ νὰ ἐμφανίσωσιν ἐκπληκτικὰ γεγονότα· δέον ὅμως χάριν αὐτῆς τῆς ἀληθείας νὰ ἐξετάσωμεν τὰ ὅρια εἰς ἃ φθάνει ἡ Ἐπιστημονικὴ ἱκανότης καὶ τὴν ἔκτασιν εἰς ἣν ἐκτείνεται ἡ Χριστιανικὴ δύναμις, διότι οὕτω θὰ ἀποδείχθῃ ὅτι τὰ ἀναφερόμενα θαύματα δὲν εἶναι μῦθοι, οὐδὲ στεροῦνται βάσεως καὶ εἶναι ἀνακριβῆ. Διότι οὕτω θὰ γνωσθῇ κάλλιον ὅτι εἶναι ἀλήθεια ἐπιστημονικαί, ἀλήθεια ἀνεπίδεκτοι ἀμφισβήτησεως. Εἶναι ἀλήθεια στηριζόμενα ἐπὶ τῆς ἱστορίας· καὶ τὸ Χριστιανικὸν ὅημα «ἡ πίστις σου σέσωκέ σε», τὸ ὁποῖον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τῆς θεραπείας πάντοτε μὲν καὶ εἰς πᾶσαν νόσον, ἀλλ' ἰδίως εἰς ἃς περιπτώσεις αἱ ἰάσεις ἐπέρχονται οἰονεὶ αὐτομάτως καὶ ἀνευ χρήσεως φαρμακευτικῶν σκευασμῶν καὶ ἄλλων φυσικῶν μέσων, δὲν εἶναι ὁ τελευταῖος σταθμὸς εἰς ὃν ἀμφότεραι αἱ δυνάμεις προσκρούονται καὶ εἶναι ἴσαι πρὸς ἀλλήλας. Τὸ Χριστιανικὸν ὅημα «ἡ πίστις σου σέσωκέ σε», τὸ ὁποῖον ποτανεύει ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἀντιλήψει καὶ διαλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ σύμπαν τὸ θαυματοποιὸν οἰκοδόμημα τῆς ἐπιστήμης, τὸ ἐρειδόμενον ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐρημνεύμενον ὡς ὑποβολὴ ἢ αὐθυποβολή, δὲν εἶναι διὰ τὰ θρησκευτικὰ θαύματα ἡ τελευταία λέξις, οὔτε ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος ἐφ' οὗ θρασύνεται ἡ Χριστιανικὴ δύναμις.

Ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ ἀντιλήψει λέγοντες ὑποβολὴν νοοῦμεν τὰς περιπτώσεις ἐκείνας καθ' ἃς ἡ ἐπιστήμη ὡς δύναμις ἐπιτάσσει εἰς τὸν πάσχοντα νὰ ἰαθῇ κατὰ τὸ ἔγειρε καὶ περιπάτει, ἢ ἀνάβλεπον, ἢ λάλησον καὶ ὁ εὐπιστος καὶ θέλων νὰ ἰαθῇ ἀσθενὴς ὢν παραλυτικός πρὸ μικροῦ ἢ μακροῦ χρόνου ἐγείρεται καὶ περιπάτει, ἢ τυφλὸς ὢν ἀναβλέπει, ἢ ἄλλος λαλεῖ κ.λ.π. Λέγοντες δ' αὐθυποβολὴν νοοῦμεν τὴν ἐσωτερικὴν προσπάθειαν τοῦ πάσχοντος, τὴν πίστιν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ δρώντος προσώπου ἢ προσωποποιουμένου ἁγίου ὅτι κέκταιται τὴν δύναμιν νὰ τὸν θεραπεύσῃ.

Καὶ ὄντως ἴταται. Εἰς ἀμφότερας δὲ τὰς περιπτώσεις ταύτας εἶναι εὐνόητον ὅτι ὁ πάσχων δέον νὰ ἔχῃ συνείδησιν, νὰ ἔχῃ γνῶσιν τῆς καταστάσεως αὐτοῦ ἐξ ἀντιλήψεως καὶ δεύτερον ἀκράδαντον πεποιθήσιν εἰς τὴν θεραπευτικὴν ἱκανότητα τοῦ ἱατροῦ ἢ ἄλλου τινος προσώπου ἢ μέσου ἐκ πειστικῶν διηγήσεων, ἢ ἀναγνώσεων ὁμοίων παθήσεων καὶ θεραπειῶν αὐτῶν. Ἐν ἄλλοις λόγοις ὁ πάσχων εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις πρέπει νὰ θέλῃ νὰ ἰαθῇ καὶ διὰ νὰ θέλῃ πρέπει νὰ ἔχῃ συνείδησιν καὶ διὰ νὰ ἔχῃ συνείδησιν πρέπει νὰ ἔχῃ ἡλικίαν τινα, καθ' ἣν ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὸ ψυχικὸν κέντρον αὐτοῦ ἀνεπύχθησαν καὶ δέχονται ἐντυπώσεις καὶ ἐπηρεάζονται ὑπὸ τε τῶν ἰδίων ἀντιλήψεων καὶ τῶν διηγήσεων, ἄλλως οὔτε ἡ ὑποβολή, οὔτε ἡ αὐθυποβολή ἐνασχοῦσιν ἐπιρροήν τινα ὡς δὲν ἐνασχοῦσιν εἰς τὰ ἄλογα ζῶα καὶ τοὺς ἄνους καὶ ἡλιθίους, ὃν ὁ ἐγκέφαλος εὐρίσκειται εἰς κατω-

τάτην βαθμίδα πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ πάσχει ὁργανικὰς ἀλλοιώσεις ἀνάτους. Δέον νὰ μὴ εἶναι ἀπιστοροπος κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔκφρασιν ἐξ ὁργανικῆς τινος βλάβης τοῦ ἐγκεφάλου ἐν τῷ συνόλῳ ἢ ἐν μέρει κατὰ τὰ διαφύρα αὐτοῦ κέντρα, ἐξ ὧν ἐξαρτῶνται αἱ λειτουργίαι αἰσθητηρίου ὁργάνου ἢ μέλους τοῦ σώματος.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εἰς ὃ δοῦν ἡ ὑποβολή ἢ αὐθυποβολή καὶ κυριαρχεῖ τὸ δέον νὰ ἔχῃ ὁ πάσχων τοῦτο, δέον νὰ ἔχῃ ὁ πάσχων ἐκεῖνο, δέον νὰ συντρέξωσι λόγοι ὑποκειμενικοί, ἀρχεται τὸ μέγα χάσμα καὶ διαφαίνεται ἡ μεγίστη διαφορὰ μετὰ τῶν δύο παραλληλίστων θαυματοποιῶν δυνάμεων, ἥτοι τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς. Ἐντεῦθεν πυργοῦται μεγαλειώδης, ἀπρόστος, ἐκπαιγλος, ἐκθαμβωτικὴ καὶ ἐκπληκτικὴ ἡ θρησκευτικὴ δύναμις καὶ ἀφίνει τὴν θετικὴν ἐπιστήμην νὰ θαυματουργήσῃ, ἀλλὰ πάντοτε ἐπὶ πεδίου ἐπιστητοῦ, πλουσίον καὶ ἀκατάληπτου. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς ὡς θεὸς μετὰ τῶν Ἀσκληπιδῶν καὶ ὁ Χριστὸς ὡς θεὸς ἅμα καὶ ἄνθρωπος σταθμίζονται καὶ μετροῦνται καὶ ἀποδεικνύεται ἡλίον φαεινότερον ὅτι ἡ θρησκευτικὴ δύναμις ἐνέχει τι τὸ θεῖον καὶ ἐπιβάλλεται πέραν τῶν ὁρίων εἰς ἃ φθάνει ἡ Ἐπιστήμη καὶ καταναγάζει ὡς θεῖα δύναμις ἀκατάληπτος καὶ ἀκατανόητος ὑπὸ τοῦ πεπερασμένου ἀνθρώπινου νοῦ. Καὶ ἐξηγοῦμεθα.

Ἡ ἐπιστήμη καθορίζει σαφῶς, ρητῶς καὶ κατηγορηματικῶς, ὅτι ἡ κατάλυσις ἢ καταστροφὴ τῆς φυσιολογικῆς λειτουργίας αἰσθητηρίου τινὸς ὁργάνου καὶ ἡ κίνησις μέλους τινὸς τοῦ σώματος ὀφείλεται ἢ εἰς ὁργανικὴν βλάβην ἢ εἰς δυναμικὴν ἐνέργειαν. Καὶ διὰ μὲν τῆς φράσεως ὁργανικὴ βλάβη νοεῖ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἀνατομικῆς ὑφῆς τοῦ ὁργάνου ἐξ οἰασδήποτε αἰτίας, διὰ δὲ τῆς λέξεως δυναμικὴ νοεῖ παῦσιν ἢ κατάλυσιν τῆς λειτουργίας αὐτοῦ ἀλλ' ἀνευ ὁργανικῆς βλάβης. Ἐν ἄλλοις λόγοις εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἡ Ἀνατομικὴ ὑφὴ τοῦ πάσχοντος ὁργάνου εἶναι παθολογικῶς ἄδικτος, οὐδ' ἐξευρίσκειται διὰ τε τοῦ γυννοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ δι' ἱστολογικῆς μικροσκοπικῆς ἐρεῦνης ἀνατομικὴ τις ἀλλοίωσις. Εἰς τὴν κατηγορίαν δὲ ταύτην τάσσει πάσας τὰς ψυχοπαθητικὰς, ἢ νευροπαθητικὰς, ἢ ὑστερικὰς παραλύσεις καὶ παρῆσεις καὶ τυφλώσεις καὶ ἀλαλίας καὶ κωφώσεις καὶ χολότηας κλπ, εἰς ἃς τὸ μέλος ἢ σκέλος, τὸ αἰσθητήριον τῆς ὁράσεως καὶ ἀκοῆς εἶναι τελείως ὕγιαι, ἀλλ' ἡ παῦσις τῆς λειτουργίας αὐτῶν προέρχεται ἐξ ἀνικανότητος τοῦ ἐγκεφαλικοῦ κέντρου τοῦ διέποντος τὴν αἰσθησιν καὶ κίνησιν, ἀνικανότητος δὲ οὐχὶ ὁργανικῆς, ἀλλὰ δυναμικῆς, ψυχικῆς, ὑστερικῆς.

Ἐρημνεύει δὲ τὰ ὑστερικά ἐν γένει φαινόμενα ὡς ὀφειλόμενα εἰς ἐλαττωματικὴν ιδιότητα τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων, ιδιότητα αἰτιολογούμενην ἐκ κληρονομικότητος ὅπως μὴ λειτουργῶσιν ἐν ἰσορροπίᾳ πρὸς ἄλλα καὶ πρὸς τὸ σύνολον σύστημα ὡς εἰς τοὺς ὕγιαι ἔχοντας. Εἶναι δηλονότι διάρρηξις τῆς ἐγκεφαλικῆς ἰσορροπίας καὶ χωραὶ τινες ἢ ψυχικὰ κέντρα ἐπιρροισμένα νὰ διευθύνωσι καὶ κανονίζωσι τὰς λειτουργίας, τὰς ἐντυπώσεις καὶ διαφόρους ἐκδηλώσεις ἐπίσχοντα ἢ παύουσι λειτουργοῦντα ὁμονικῶς, σπανίως μὲν ἀπροσδοκῆτως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ κατόπιν. θλίψεων, συγκινήσεων, στενοχωριῶν, ἀπογοητεύσεων, φόβου κλπ. ἥτοι ἐνεκα συγκλονήσεως τοῦ ψυχαιοθητικοῦ κέντρου. Τὰ φαινόμενα δὲ ταῦτα δι' ὧν δηλοῦται ἡ ἀσυναρτησία καὶ ἀνισορροπία τῆς λειτουργίας τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων εἶναι τόσον πολλαπλὰ καὶ βάρεα, ὥστε δυσχερῆστα διακρίνονται ἐκ τῶν ὀφειλομένων εἰς ὁργανικὰς ἀλλοιώσεις καὶ ὄντων ἐπιστημονικῶς ἀνιάτων, ἐκτὸς ὁρισμένων περιπτώσεων. Ἐπὶ παραδείγματι δ' ἀναφέρωμεν ὧδε ἐκδηλώσεις τινὰς διὰ τοὺς μὴ εἰδότας, ἵνα πεισθῶσι πόσον δυσχερὴς εἶναι ἡ διάκρισις καὶ ποῖαν ἐπιρροὴν ἐνασχοῦσιν αἱ προαναφερθεῖσαι αἰτίαι ἐπὶ τῶν νευροπαθῶν, πόσον δ' ἐξαπατῶσι καὶ αὐτοὺς τοὺς εἰδικοὺς ἐπιστήμονας. Τοιαῦτα εἶναι παντοειδεῖς παραλύσεις καὶ παρῆσεις, ἡμιπληγίαι καὶ μονοπληγίαι, συσπάσεις τῶν ἁκρῶν, τρόμοι, σπασμοί, ἡμιαναισθησίαι, υπεραισθησίαι, ἀτρο-

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Ο εν Λαρίση Μουσικός Σύλλογος «Ιωάννης ο Δαμασκηνός», ίδρυσε Σχολήν Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τῆς ὁποίας τὰ μαθήματα ἀρχοῦν λίαν προσεχῶς.

— Ο εν Λόγῳ Σύλλογος ἔχων πρόεδρον αὐτοῦ τὸν ρέκτην καὶ ξηλωτὴν τῶν πατρίων κ. Δημ. Παπακωνσταντίνου, δὲν ἦτο δυνατόν εἰμὴ νὰ κάμῃ τὸ γενναῖον τοῦτο βῆμα.

— Διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς ταύτης, τόσοι οἱ ἐν Λαρίση, ὅσον καὶ οἱ ἐν τοῖς περιχώροις τῆς ἐπαρχίας Δημητριάδος ἐπιθυμοῦντες νὰ διδασκῶσι τὴν ἐκκλ. αὐτῶν μουσικὴν, θὰ τύχῃσι τοῦ ποθυμένου αὐτῶν.

— Ἐν μέγα εὐγε εἰς τὸν Μουσικὸν Σύλλογον τῆς Λαρίσης.

— Ο εν Καλάμῃ παλαίμαχος τῆς μουσικῆς ἀγωνιστῆς κ. Ἰω. Κατσαίτης δημοσιεύει εἰς τὴν «Σημαίαν» τῶν Καλαμῶν μίαν ὥραιαν καὶ χριστιανικωτάτην ἐκκλησίαν πρὸς τοὺς συναδέλφους τοῦ ἱεροφάλας, τοὺς ἀποτελοῦντας — ὡς φαίνεται — Σύλλογον μουσικῶν.

— Διὰ τῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ ταύτης συμβουλεύει τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν περιφρούρησιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, ν' ἀποφεύγῃσι δὲ ὁργανώσεις καὶ συναγεμίας, περιεφερεῖς πρὸς τοὺς ἐργατικὸν καὶ κομμουνιστικὸν κέντρον.

— Εἰς τὴν ἰδίαν «Σημαίαν» τῶν Καλαμῶν μία δεσποινὶς Καλυψὼ — ὡς υπογράφεται — κακίζει τοὺς συμπολίτας τῆς διὰ τὴν ἀμουσίαν τῶν, ἀποδίδουσα τὴν αἰτίαν αὐτῆς εἰς τὴν Πολιτείαν καὶ τὸ εκπαιδευτικὸν τῆς σύστημα.

— Ἡ δεσποινὶς Καλυψὼ γράφει ταῦτα ἐξ ἀφορμῆς τῆς διαλύσεως τοῦ κονσέρτου Μπακέα.

— Καὶ φρονεῖ, ὅτι «ὅταν ἡ Πολιτεία ἀποφασίσῃ νὰ θεωρήσῃ τὴν μουσικὴν διαπαιδαγωγίαν ὡς ἀνάγκην ἐκπαιδευτικὴν, τότε ὑπάρχει ἐλπίς νὰ μὴ μᾶς φεύγουν τὰ κονσέρτα».

— Ὁραία καὶ καλὰ τὰ λόγια αὐτὰ τῆς Δοκ. Καλυψῆς. Ἀλλὰ ποίαν μουσικὴν διαπαιδαγωγίαν θεωρεῖ ὡς ἐκπαιδευτικὴν ἀνάγκην δὲν μᾶς λέγει.

— Δὲν γνωρίζομεν περὶ τίνος πρόκειται. Ὑποθέτομεν ὅμως, ὅτι καὶ ἐν Καλάμῃ, ὅπως καὶ εἰς ὅλα τὰ καθαρῶς Ἑλληνικά κέντρα, ὁ κόσμος φεύγει ὅχι διότι πάσχει ἀπὸ ἀμουσίαν, ἀλλὰ διότι δὲν ἐννοεῖ ν' ἀκούῃ μουσικὴν μόνον ξένην καὶ νὰ βλέπῃ περιφρονουμένην τὴν μουσικὴν τοῦ ἔθνους τοῦ.

— Ἐχει καμμίαν ἀντίρρηση εἰς αὐτὰ ἡ Δοκ. Καλυψὼ;

— Εἰς τὴν Ἀμαλιάδα ἐν μέγα μουσικὸν ζήτημα ἀνεφύη, ὡς ἀναγινώσκομεν εἰς διατριβάς, δημοσιευομένας εἰς τὴν «Πατρίδα» τοῦ Πύργου.

— Ἀντιμαχόμενα μέρη τὸ Ἑκκλ. Συμβούλιον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μετὰ τὸν ὅπ' αὐτοῦ προσληφθέντα ἱεροφάλην καὶ ὁ ἀπολυθεὶς ἱεροφάλης.

— Ἀν' ὃ χωρὸς μᾶς ἐπέτρεπε θὰ μεταφέρομεν εἰς τὰς στήλας μᾶς τὰς δημοσιευομένας διατριβάς, διὰ νὰ παρασχομέναι εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν μικράν τινα ψυχαγωγίαν.

— Προσκληθεὶς εἰς διαγωνισμόν, ὕβρεις καὶ ἀντιεγκλήσεις καὶ ὅλα τὰ συνήθη καὶ χρεωκοπιήσαντα ψαλτικά τετρίπια εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν.

— Τέλος πάντων εἶναι ἀνεξήγητον, πῶς εἰς μόνην τὴν ψαλτικὴν (ἐκεῖ ὅπου τὴν κατήντησάν τινες) δὲν ἀναγνωρίζει ποτὲ κανεὶς ἄλλον ἀνώτερον ἢ καλλίτερον τοῦ!!

φίαι, νευραλγία, ἀφωνία, ἀλαλία, κώφωσις, τύφλωσις, ἀνοουρία, ὀλιγουρία, πολυουρία κλπ. Πᾶσαι ὁμοῦ αἱ ἐκδηλώσεις αὐταὶ ἐμφανίζονται κατὰ τὴν ἐξωμήτριον ζώην, ἔστιν ὅτε μὲν πρωτῶς, ἰδίως δ' ὁμοῦ ἀφ' ἧς περιόδου ἀρχεται ἡ συνειδήσις, ἀναπτύσσεται τὸ ἐγώ, ὃ ἐστὶν ἡ γνῶσις καὶ ἀντίληψις τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Οὐδεμία δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἄλλων ἔτι πλείστον ἐκδηλώσεων εἶναι ἐκ γενετῆς, οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ὡς ἀνόργανος, ἢ δυναμικὴ, ἢ ὑστερική, διότι τὸ ἐγώ, ἢ συναίσθησις καὶ ἀντίληψις, ἢ αὐτομάτος ἐνέργεια καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν διαφόρων αἰτίων ἐπὶ τὸ ψυχαιοσθητικὸν κέντρον ἑλλείπουσι πρὸ τῆς περιόδου ταύτης.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Ἱατρός
Υψηγῆτης τῆς ὁτολογίας - λαρυγγολογίας
καὶ ὀνολογίας.

Εἰς τὸ ἐπόμενον :

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΦΡΑΓΜΟΣ ΑΤΑΣΘΑΛΙΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος)

Τὰ αὐτὰ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν καὶ περὶ τῆς κουράς τῆς κόμης καὶ τῶν γενειῶν. Ἀνέκαθεν ἐπεδλήθη εἰς τὸν κλῆρον νὰ κομᾷ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὡς ἀποδεικνύουσιν ἀρχαῖαι εἰκόνες καὶ συμφῶνως πρὸς βῆτά, ἅτινα προσφόρως οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας φέρουσιν.

Ὅταν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγῃ, ὅτι τὸ κομᾷν παρὰ τοῖς ἀνδράσι εἶνε ἀτιμία, πάντως εἶχεν ὅπ' ὄψιν αἰτίαν τινά, ἣν ἡ ἀγνοοῦσιν οἱ ἐλευθεριάζοντες, ἢ γνωρίζοντες ἀποφεύγουσιν. Ἦθελε δηλονότι ὁ μακάριος Παῦλος διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης ν' ἀποσκορακίσῃ ἐθνικὰς συνηθείας τῶν ἐξ ἐθνικῶν Χριστιανῶν καὶ νὰ πατάξῃ εἰσφρησάσας παρεκτροπὰς. Ὁ ὁρθόδοξος χριστιανικὸς λαὸς, ὦν συνηθισμένος ἀπ' αἰῶνων νὰ βλέπῃ τὸν κλῆρον αὐτοῦ μετὰ τὴν συνήθη περιβολὴν καὶ κάλυμμα, δὲν ἀνέχεται νὰ βλέπῃ αὐτὸν φέροντα ἄλλοιαν περιβολήν. Φαντάσθητε ἐφημέριόν τινα προσκαλούμενον παρὰ τινι εὐσεβεῖ οἰκογενεῖ νὰ ἐκτελέσῃ ἱεροπραξίαν τινά. Ὅποιαν ἐντύπωσιν θὰ προξενήσῃ, ὅταν παρουσιασθῇ ὁ ἐφημέριος αὐτὸς φέρων ἄλλοιαν περιβολήν. Ἀναμφιδόλως θ' ἀποπεμφθῇ, ὡς τοῦτο συνέβη ν' ἀντιληφθῇ ἰδίως ὁμοῦ. Θέλω, εἶπε κυρία τις εὐσεβῆς, θέλω Πάπᾶ μετὰ τὴν συνήθη καὶ καθιερωμένην περιβολήν καὶ ὅχι μετημφισμένον εἰς ἡθοποιὸν (μασκαρὰν ἀποκρηάτικον, κατὰ τὴν φράσιν τῆς).

Τὶ δὲ εἰπώμεν καὶ περὶ τῶν στασιδίων; Ἐκαστος Λαὸς καὶ ἐκάστη θρησκεία ἔχει τὰς ἑξῆς αὐτῆς ἀνὰ λόγους τῆς διαπαιδαγωγήσεως, τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς ἰδιοσυγκρασίας αὐτοῦ. Παρ' ἄλλαις Ἐκκλησίαις γίνεται χρῆσις ἐδρῶν πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν ἐκκλησιαζομένων. Δέον ὅμως νὰ λάβωμεν ὅπ' ὄψιν, ὅτι αἱ ἐκκλησιαζόμεναι γυναῖκες ἐν Εὐρώπῃ δὲν προσλαμβάνουσι καὶ τὰ μικρά των τέκνα μεθ' ἑλθὼν τὴν ἀνατροφὴν, ἣν ἔχουσι, καὶ ἰδίως τὰ βρέφη, ἵνα μὴ προξενῶσι θόρυβον καὶ ἀνησυχίαν. Παρ' ἡμῖν ὅμως αἱ γυναῖκες φέρουσιν μεθ' ἑαυτῶν τὰ οὐχὶ καλῶς ἀνατετραμμένα τέκνα των, μικρά τε καὶ μεγάλα, καὶ αὐτὰ τὰ βρέφη. Κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἐκφωνήσεις τοῦ ἱερέως ὁ λαὸς ἐγείρεται καὶ κάθηται. Φαντάσθητε ὅποιος θόρυβος καὶ ἀνησυχία θὰ προξενήθῃ, ὅταν παρ' ἡμῖν καθήμενοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά ἐγεσθῶσιν ἀκούοντες τοῦ ἱερέως ἐκφωνούντος «ὁμοῦ ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου». Δὲν θὰ ἦν λοιπὸν προτιμότερον νὰ λείπωσιν παρ' ἡμῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοιαῦται ἔδραι καὶ νὰ ἀρκώμεθα εἰς τὰ καθιερωθέντα στασίδια; Ἄλλως, φορώμεθα ὅτι ἀκολουθοῦμεν ὁμιλίαν ἐξῆς καὶ συνηθείας, ὡς καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις προεῖπομεν.

Περὶ δὲ νηστειῶν ἐγράφησαν πλεῖστα, πάμπολλα κατὰ διαφόρους περιστάσεις. Οὐδεὶς ἀρνέεται ὅτι εἶνε καὶ δέον νὰ ἦν καθιερωμένη ἡ νηστεία καὶ ἀπὸ ὕγινης ἀπόψεως. Ἡ ἀκρασία περὶ τὸ τρώγειν εἶνε γνωστὸν εἰς πόσας ἀσθενείας φέρεται τὸν ἄνθρωπον. Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν οὐδένα ἐμποδίζει τοῦ νὰ τρώγῃ, ὅσαςκις οὗτος εἶνε ἀσθενὴς καὶ ἀδυνατεῖ νὰ νηστεύῃ. Εἶνε μυριάκις προτιμότερον νὰ τρώγῃ τις παρὰ νὰ γογγύσῃ, ἀρκεῖ νὰ μὴ περιφρονῇ τὰς διατάξεις τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Θεὸς θέλει τὸν ἄνθρωπον παθοκτόνον καὶ οὐχὶ σωματοκτόνον. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι καὶ ὁ σκοπὸς τῆς νηστείας εἶνε ἡ περιστολὴ τῶν σωματικῶν παθῶν. Τινὲς φέρουσιν τὴν ἐνστασιν, ὅτι οὐχὶ τὰ εἰσερχόμενα ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα κινεῖσι τὸν ἄνθρωπον, χωρὶς νὰ λαμβάνωσιν ὅπ' ὄψιν ὅτι τοῦτο ἐλέγχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν δι' ἄλλην περίπτωσιν. Τὰ εἰσερχόμενα τοῦναντίον κινεῖσι τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀκαθέκτους ὁρμάς. Διὰ τῆς νηστείας δὲ περιστέλλονται καὶ δαμάζονται τὰ ἐξοιδήματα καὶ τὰ σκυρτήματα τῆς σαρκὸς καὶ αἱ ὁρμαὶ αὐτῆς, ὡς δαμάζεται ὑπὸ τοῦ ἵπποκόμου ὁ θηλυμανὴς καὶ ἀδάμαστος ἵππος, ἐλλαττουμένης τῆς κριτῆς καὶ τῆς τροφῆς ἐν γένει. Ἐὰν αἱ νηστεῖαι ἦναι πολλὰ καὶ ὁ λαὸς ἀδυνατῇ ν' ἀκολουθήσῃ ταύτας, ἢ Ἐκκλησία δύναται νὰ περιορίσῃ αὐτάς, προσέχουσα ὅμως καὶ ἐνταῦθα ἵνα μὴ περιορίζουσα ταύτας, παράσχῃ μεγάλην ἐλευθερίαν εἰς τὸν λαὸν καὶ καταστήσῃ οὕτως αὐτὸν ἄσωτον υἱόν. Μὴ λησμονώμεν ὅμως, ὅτι, πρὸς τῇ σωματικῇ

Τὴν συνέχειαν τοῦ βίου Κοσμοῦ τοῦ Ἁγιοπολίτου θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον.

ταύτη νηστεία, πρέπει νὰ συμπαρομαρτῇ καὶ συμβαδίζῃ καὶ ἡ πνευματικὴ, τοῦτέστι ἡ ἀποχή ἐκ τῶν ψυχικῶν παθῶν, ἣτις συνίσταται εἰς τὴν ἐγκράτειαν τῆς γλώσσης, τῆς καταλαλιᾶς, τοῦ ψεύδους, τῆς ἀπάτης, τῆς ἀδικίας, ὦν ἄνευ εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ ἡ ἀποχή ἐκ τῶν βρωμάτων. Τότε μόνον ὠφελεῖ ἡ νηστεία καὶ γίνεται εὐάρεστος τῷ Κυρίῳ, ὅταν ἀμφοτέρω συμβαδίζωσιν. Τέλος πᾶσα κατάργησις νηστείας δέον νὰ γίνῃ διὰ Συνόδου, ὥπως συνεστήθησαν διὰ Συνόδου.

Παράλογοι φαίνονται αἱ κρίσεις ἐνίων καὶ περὶ συντομείσεως τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ Ὁρθρου καὶ τῆς Λειτουργίας. Καὶ περὶ μὲν τῆς Λειτουργίας δὲν δύναται νὰ παραλειφθῇ τι, διότι ἡ Λειτουργία εἶναι μία δραματικὴ παράστασις. Καὶ ὥπως, ὅταν ἀφαιρεθῇ ἐκ τινος δράματος μέρος τι καταστρέφεται τοῦτο, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ. Ἐκάστη κίνησις καὶ ἐκάστη πράξις τοῦ ἱερέως ἐν τῇ Λειτουργίᾳ ἔχει καὶ τὴν ἐννοίαν τῆς. Ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραλειφθῇ τι. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ὁρθρον, τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἱερέων. Ὁ ἱερεὺς ἐκτελὼν τὸ καθήκον του δὲν δύναται νὰ παραλείψῃ τι καθ' ἐκάστην μὲν, ἐπειδὴ εἶναι ἔργον καὶ καθήκον του, ἰδίᾳ δὲ ἐν ταῖς κυριακάς καὶ ταῖς ἑορταῖς, καθ' ἃς τελεῖται ἡ ἀνάμικτος θυσία, διὰ τὴν ὁποίαν ἅπας ὁ Ὁρθρος δὲν εἶναι τι ἄλλο, ἢ προπαρασκευὴ διὰ τὴν ἀνάμικτον ταύτην θυσίαν. Ὁ χριστιανὸς δὲν πρέπει ν' ἀποφεύγῃ βαρυνόμενος, τοῦναντίον ὀφείλει νὰ προσέρχεται καθηκόντως καὶ ἐγκαίρως, ἵνα ἀκούσῃ τὴν Λειτουργίαν καὶ τὸν Ὁρθρον, εἰς τὸν ὅποιον πρὸς τοὺς ἄλλους περιλαμβανονται ὕμνοι καὶ δοξολογίαι καὶ τροπάρια πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα, ὡς ἐκ τῆς Κυριακῆς, ἕτερα δὲ πρὸς τὸν ἅγιον τῆς ἡμέρας, καὶ ὅσα ἄλλα ἀξιοθαύμαστα.

Πρὸς ὅλας τὰς ἀνωτέρω ἀτασθαλίας ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ θέτῃ φραγμόν.

† Ἀρχιμ. Νικόδημος Τσέκας

Ἀντιπρόσ. τοῦ Θεοδικίου τοῦ Ὁρους Σινᾶ ἐν Κ) πόλει

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἱερουσαλήμ, Ἰανουάριος.

Ληξάσης τῆς διαφορᾶς, ἣτις ἐπὶ διετίαν σχεδὸν συνετάραξε τὴν Ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων, ἡ Α. Θ. Μακαριότης ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριος Δαμιανός, ἐν τῇ ἀγρύπνῃ αὐτοῦ μερίμνῃ ὑπὲρ τηρήσεως ἀκεραίου τοῦ γοήτρου τοῦ ἐνδόξου Θρόνου τοῦ Ἀσέλφροθου, λαμβάνων τὴν δέουσαν πρόνοιαν περὶ τῆς πληρώσεως τῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὑφισταμένων κενῶν, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς ἀξιοπροποῦς καὶ ἀνελλιπούς τελέσεως τῶν ἐν τοῖς Πανσέπτοις Προσκυνήμασι πολλαπλῶν τελετῶν, προσέβη εἰς τὴν χειροτονίαν νέων Ἀρχιερέων, τοὺς ὁποίους ὁμοφώνῃ γνώμῃ καὶ ἀποφάσει τῆς περὶ Αὐτὸν Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐξελέξατο μετὰ τῶν μάλᾳ ἐπὶ Χρηστότητι διαπρεπόντων καὶ παιδείᾳ συγκεκριμένων ἀγιοταφικῶν πατέρων, ἐγγυωμένων διὰ τὴν Ἀγιοταφικὴν ἀδελφότητα καὶ τὴν ἑλπὴν ἱερὰν καὶ ἐθνικὴν ἡμῶν Παρακαταθήκην μέλλον εὐδίωνον καὶ δρᾶσιν λυσitelῇ. Οἱ χειροτονηθέντες ἀρχιερεῖς καθ' ἱεραρχικὴν τάξιν εἰσὶν οἱ ἑξῆς ἐννέα.

- 1). Νεαπόλεως Παντελεήμων.
- 2). Ἰορδάνου Τιμόθεος (Θέμελης, ἀρχιεραματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου).
- 3). Σεβαστείας Δοσίθεος.
- 4). Τιβερίδος Ἀγαθάγγελος.
- 5). Διοκασαρείας Κλεόπας.
- 6). Ἱεραπόλεως Γρηγόριος.
- 7). Μαδάβων Μελίτων (Δροσοφορίδης, τέως Ἐξάρχος ἐν Ἑλλάδι).
- 8). Ἐλευθερουπόλεως Ἀναστάσιος.
- 9). Πέλλης Μεθόδιος.